

VANHEMMAN TUKEMINEN VARHAISESSA VUOROVAIKUTUKSESSA

Opas MLL:n Perhekahvilan vanhemmille

LAB-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi (AMK)
Sairaanhoitaja (AMK)
Terveys- ja hyvinvointialat
Kevät 2020
Saana Nieminen
Henna Pantsar

Tiivistelmä

Tekijä(t) Nieminen, Saana Pantsar, Henna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 31	Valmistumisaika Kevät 2020
Työn nimi Vanhemman tukeminen varhaisessa vuorovaikutuksessa Opas MLL:n Perhekahvilan vanhemmille		
Tutkinto Sosionomi (AMK), Sairaanhoidaja (AMK)		
Tiivistelmä <p>Varhainen vuorovaikutus on erittäin tärkeä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Varhaisen vuorovaikutuksen häiriintyminen vaikuttaa moneen asiaan lapsen myöhemmässä kehityksessä. Älypuhelimien jatkuva käyttö keskeyttää vuorovaikutusta ja heikentää näin jatkuvan vuorovaikutussuhteen syntymistä.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea vanhempien varhaista vuorovaikutusta. Tarkoituksena oli lisäksi antaa opinnäytetyön tuotoksena syntynyt opas Mannerheimin Lastensuojeluliiton hyödynnettäväksi myöhemmin perhekahvila toiminnassa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa opas varhaisesta vuorovaikutuksesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton käyttöön. Opinnäytetyön aiheina oli varhainen vuorovaikutus, varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja älypuhelimien käyttö ja varhainen vuorovaikutus. Opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen koko ajan digitalisoituvassa yhteiskunnassamme, jossa älypuhelimien käyttö kuuluu osaksi arkipäivää.</p> <p>Opinnäytetyötä on tehty lineaarisen kehittämisen mallin mukaisesti. Opinnäytetyön aihealueista on kerätty tietoa teorian ja tutkimusten avulla. Oppaaseen on koottu keskeiset asiat varhaisesta vuorovaikutuksesta, varhaisen vuorovaikutuksen tukemisesta ja älypuhelimien ja varhaisen vuorovaikutuksen suhteesta.</p> <p>Yhteenvetona voidaan todeta, että työlle asetetut tavoitteet saavutettiin. Toimeksiantaja osallistui läpi työn auttaen kehittämään ja arvioimaan syntyvää työtä. Toimeksiantaja aikoo hyödyntää opasta jatkossa perhekahvilatoiminnassa.</p> <p>Opinnäytetyön jatkotutkimusideoita ovat perhekahvilan työntekijöiden näkemyksen selvittäminen varhaisesta vuorovaikutuksesta ja sen tärkeydestä. Toinen jatkotutkimusidea olisi selvittää vanhempien kokemus perhekahvila toiminnasta ja kuinka sitä voitaisiin kehittää perheiden tarpeita vastaavaksi.</p>		
Asiasanat Varhainen vuorovaikutus, teknologia, lapsen kehitys ja vanhempi – lapsisuhte.		

Abstract

Author(s)	Type of publication	Published
Nieminen, Saana	Bachelor's thesis	Spring 2020
Pantsar, Henna	Number of pages	
	31	
Title of publication		
Supporting the parent in early interaction		
A Guide for MLL family café parents		
Name of Degree		
Bachelor of Social Services, Bachelor of Nursing		
Abstract		
<p>Early interaction is highly important for a child's growth and development. The disruption of early interaction affects many things in the later development of a child. Continuous use of smartphone interrupts the interaction and that creates a continuous interaction relationship.</p> <p>The purpose of this thesis was to support early interaction between parents and children. The intention was also to give the guide produced as a part of thesis to the Mannerheimin League for Child Welfare for later use in the family café. The purpose of this thesis was to provide a guide to early interaction with the Mannerheimin League for Child Welfare for the Protection of Lasers. The topics of the thesis were early interaction, support for early interaction and smartphone use and early interaction. The topic of this thesis was topical in our ever-digitalizing society, where the use of a smartphone is a part of everyday life.</p> <p>The thesis has been done according to the linear development model. Information on the thesis topics has been collected through theory and research. The guide covers the key issues of early interaction, supporting early interaction, and the relationship between a smartphone and early interaction.</p> <p>In summary, the objectives of the thesis were achieved. The commissioner participated throughout the work, helping to develop and evaluate the resulting work. The commissioner intends to utilize the guide in the future for family coffee management.</p> <p>The key conclusion was that early interaction is really important for a child's growth and development.</p> <p>Ideas for further research in this thesis include exploring the perspective of family cafe employees on early interaction and its importance. Another idea for further research would be to explore parents' experiences of family cafe activities and how they could be developed to meet the needs of families.</p>		
Keywords		
Early interaction, technology, child development and parent – child relationship.		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TARKOITUS JA TAVOITE	2
3	TIEDONHAKU	3
4	VARHAINEN VUOROVAIKUTUS	5
4.1	Varhainen vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä	5
4.2	Vanhempi- lapsisuhteen kehittyminen.....	7
4.3	Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen.....	9
5	ÄLYPUHELIMEN KÄYTTÖ JA VARHAINEN VUOROVAIKUTUS.....	11
5.1	Älypuhelimen käytön yleisyys	11
5.2	Älypuhelimen käytön haitat	13
6	MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO.....	17
6.1	Yhdistys.....	17
6.2	Perhekahvila- toiminta	17
7	OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTYJEN MENETELMIEN KUVAUS.....	19
7.1	Hyvän oppaan kriteerit.....	19
7.2	Lineaarinen kehittämisen mallin mukainen työskentely.....	20
7.3	Eettisyys ja luotettavuus	23
8	POHDINTA	25
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Varhainen vuorovaikutus on lapsen ja vanhemman välillä on tärkeää, se luo pohjan lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja kehitykselle. Varhaista vuorovaikutusta on tutkittu jo pitkään, uutta tutkimustietoa tulee jatkuvasti lisää. Pienellä lapsella on synnynnäinen tarve olla vuorovaikutuksessa, joka on samalla eloonjäämisen ehto. Lapsi tarvitsee vanhemman läsnäoloa ja pysyvän suhteen vanhempaansa. Lapsen tulee saada ymmärrys, että häntä rakastetaan ja hänestä välitetään. Vanhemman tulee iloita, nauttia ja välittää aidosti lapsestaan.

Varhaisessa vuorovaikutuksessa tarkastellaan sitä, miten vanhempi ja lapsi toimivat ja vuorovaikuttavat keskenään (Pesonen 2010, 515). Vastasyntynyt kehittyä ajan kuluessa omaksi itsekseen olemalla vuorovaikutussuhteessa toisten ihmisten kanssa. Varhainen vuorovaikutus vaikuttaa lapsen myöhempään kokonaisvaltaiseen kehitykseen kuten aivo-toimintaan, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen sekä somaattiseen terveyteen. Lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus on luottamuksen, perusturvallisuuden, itsetunnon, minäkuvan, empatian ja elämän myöhempien vuorovaikutussuhteiden perusta. (Klemetti ym. 2013, 32-33.)

Lapsen varhaiskehitykseen vaikuttavat vauvaiässä lapsen perimän, synnynnäisten taipumusten temperamentin ja terveydentilan lisäksi lapsen kokemat hoiva- ja vuorovaikutuskokemukset. Pienen lapsen kannalta vuorovaikutus vanhemman kanssa on henkiinjäämisen ehto, joka perustuu vanhemman antamaan hoivaan ja tarpeiden tyydyttämiseen. (Therapeia-säätiö 2015, 26.)

Älypuhelimien käytöstä on tullut kiinteä osa suomalaisten jokapäiväistä arkea. Älypuhelimien liiallinen käyttö voi häiritä lapsen ja vanhemman välistä varhaista vuorovaikutusta. Opinnäytetyö esittelee monia kotimaisia ja ulkomaisia aiheesta tehtyjä tutkimuksia ja niiden tuloksia. Älypuhelimia käytettäessä katsekontakti vanhemman ja lapsen välillä voi katketa ja huomio kiinnittyy lapsen sijasta älypuhelimeen. Tämä voi olla haitallista lapsen kasvulle ja kehitykselle sekä kiintymyssuhteen kehittymiselle.

Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tukea vanhempien varhaista vuorovaikutusta. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa opas varhaisesta vuorovaikutuksesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton käyttöön perhekahvilatoimintaan.

2 TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on tukea vanhempien varhaista vuorovaikutusta. Erityisesti tarkoituksena on lisätä vanhempien tietoisuutta älypuhelimien käytön haitoista varhaisen vuorovaikutuksen kehittymiselle

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa opas. Opas kertoo varhaisesta vuorovaikutuksesta ja älypuhelimien käytön vaikutuksista varhaiseen vuorovaikutukseen. Opas tuotetaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton käyttöön.

3 TIEDONHAKU

Opinnäytetyöhön valitut käsitteet valikoituivat siten, että ne ovat parhaiten teemaa kuvaavia asiasanoja. Ennen tiedonhaun aloitusta käsitteet tarkastettiin asiasanoiksi Finto on Yleisestä suomalaisesta asiasanastosta. Yleinen suomalainen asiasanasto on kattava, yksikielinen sanasto, josta löytyy kaikkien alojen yleisin termi. Sanaston avulla opinnäytetyön tiedonhaussa käytetään yhteistä kieltä. (Finto 2019.) Opinnäytetyön keskeisiksi käsitteiksi valittiin varhainen vuorovaikutus, vanhempi-lapsisuhde, teknologia, vauvat, lapset, lapsen kehitys, kiintymyssuhde ja kehityspsykologia.

Ennen tiedonhakua rajasimme aihetta asiasanojen avulla. Valitsimme asiasanoja vastaavia lähteitä, jotka olivat pääsääntöisesti maksimissaan 10 vuotta vanhoja. Poissuljimme hausta ei opinnäytetyötä koskettavat julkaisut sekä toimitetuista lähteistä olevat tiedot. Taulukossa 1 kuvaamme kriteereitä tiedonhauille.

Taulukko 1. Kriteerit valinnalle ja poissulkemiselle.

Mitä valittiin	Mitä poissuljettiin
Avainsanoja vastaavat lähteet	Muun kuin suomen tai englannin kieliset lähteet
Maksimissaan 10 vuotta vanhoja lähteitä	Lähteet, joissa käsiteltiin muiden maiden lakeja tai sairaanhoitopiirien ohjeita
Vertaisarvioidut artikkelit	Yli 10 vuotta vanhat lähteet, josta jousitimme tuoreen tutkimustiedon puuttuessa.

Toteutimme tiedonhakua hakemalla lähteitä asiasanoilla Mastofinnan tietokantojen kautta. Tiedonhaun tietokantoina käytimme tietokantoja Medic, Elektra ja Melinda. Taulukossa 2 kuvaamme tiedonhakua tietokannoista.

Tietokantahakujen lisäksi tutkimuksellista, luotettavaa tietoa etsittiin internetistä asiasanojen ja teemojen avulla. Painettua, kirjallista tietoa haettiin kirjaston avulla tiedekirjoista.

Taulukko 2. Tiedonhaku tietokannoista.

Haun ajan- kohta	Tieto- kanta	Hakutermit	Hakutulos/Valittu määrä
5.11.2019	Medic	Varhainen vuorovaikutus AND vauva	9/1
5.11.2019		Teknologian käyttö AND lapsi AND vanhempi	19/1
6.11.2019		Lapsi AND katse	3/1
6.11.2019		Vanhempi AND lapsisuhde	56/3
7.11.2019		Lapsuus	8/1
8.11.2019		Temperamentti	12/4
7.11.2019	Melinda	Lapsen kehitys AND varhainen vuorovaikutus	230/2
7.11.2019	Elektra	Varhainen vuorovaikutus	12/4

4 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS

4.1 Varhainen vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä

Vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta syntymästä noin 2 vuoden ikään kutsutaan varhaiseksi vuorovaikutukseksi. Varhaista vuorovaikutusta on tutkittu jo neljän vuosikymmenen aikana ja siitä saadaan jatkuvasti uutta tietoa. Varhaisessa vuorovaikutuksessa tarkastellaan, miten vanhempi ja lapsi toimivat ja vuorovaikuttavat keskenään. (Pesonen 2010, 515.) Lapsen ollessa pieni hän tarvitsee intensiivisen kahdenkeskisen eli, dyadisen hoivasuhteen, joka kestää täydellisen riippuvuuden vanhemmasta (Sinkkonen 2012, 61). Sekä vanhemman että lapsen itsesäätely- ja reagointimenetelmät vaikuttavat vuorovaikutuksessa ilmenevään emotionaaliseen ilmapiiriin. Vuorovaikutuksessa vanhemman ja lapsen käytetty puheen, ääntelyn, katseen, kasvojen ilmeen ja vartalon asennon suhde ja paino viestittävät kaikki vanhemman ja lapsen välisestä emotionaalisesta suhteesta. (Pesonen 2010.) Vanhemmat opettelevat tuntemaan lapsensa tunnistuen hänen reagoititansa, temperamentin, mielihyvää ja mielihyvä aiheuttavat lähteet sekä muut lapsen yksilöllisen kehityksen vaikuttavat tekijät. (Sinkkonen 2012, 29.)

Emotionaalisella saatavilla olon teoriolla tarkoitetaan lapsen ja vanhemman suhteessa olevaa tunnepuoleista läsnäoloa. Vanhemman emotionaalinen saatavissa olo on olennaista lapsen turvallisuuden tunteen kehittymisen kannalta. Emotionaalisen saatavilla olon teorian mukaan lapsen optimaalisen kehittymisen kannalta on oleellista vanhemman kyky virittäytyä lapsen myönteisten ja kielteisten tunteiden tunnekirjoon, kyvystä säädellä omia kielteisiä tunteita sekä toimia jäsentävällä tavalla lasta kohtaan. Teorian mukaan lapsen puolelta vaaditaan kykyä vastata vanhemman kommunikaatioon ja kykyä olla aloitekykyinen vanhempaa kohtaan. Emotionaalisen saatavissa olon osoittamiseksi lapselle vanhemman täytyy toimia suunnitelmallisesti erilaisissa tilanteissa arjessa, osoittaa empatiaa lasta kohtaan sekä kykyä neuvotella. Emotionaalisen saatavissa olon teoriassa korostuu vanhemman kyky reagoida lapsen tunneviesteihin tunteiden säätelyyn sensitiivisellä tavalla. (Salo ym. 2013, 402-405.)

Pat Crittendenin määritelmän mukaan aikuisen sensitiivisyys on käytöstä, joka miellyttää lasta ja lisää hänen hyvää oloaan, kiinnittää lapsen huomion ja vetää häntä kontaktiin sekä vähentää lapsen epämukavuuden tunnetta ja ahdinkoa (Sinkkonen 2012, 90). Vanhemman osatessa reagoida lapsen ilmeeseen tai äänen sävyyn lapsi saa ymmärretyksi tulemisen tunteen. Lapsen tullessa näin toistetusti ymmärretyksi hänen kykynsä sietää tunteitaan lisääntyy, niihin voi toisen avulla vaikuttaa. Tämä muodostaa lapsen itsesäätelyn perustan. (Salo ym. 2013, 402-405.) Vanhemman tunnistuessa lapsensa pyrkimyksiä

ja tunteita, hän asettuu samalle tunnetasolle toimien sensitiivisesti lasta kohtaan. Toimimalla sensitiivisesti lapsen tunteiden mukaisesti on toiminnan tuloksena parhaimmillaan moitteettomasti toimiva vuorovaikutussuhde. (Sinkkonen 2012, 29.)

Vastasyntynyt kehitty ajan kuluessa omaksi itsekseen olemalla vuorovaikutussuhteessa toisten ihmisten kanssa. Varhainen vuorovaikutus vaikuttaa lapsen myöhempään kokonaisvaltaiseen kehitykseen kuten aivotoimintaan, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen sekä somaattiseen terveyteen. Lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus on luottamuksen, perusturvallisuuden, itsetunnon, minäkuvan, empatian ja elämän myöhempien vuorovaikutussuhteiden perusta. (Klemetti ym. 2013, 32-33.) Eleillä, katseilla ja äänenpainolla on suuri merkitys (Sinkkonen 2012, 269). Vanhemman merkitys vuorovaikutuksessa on keskeinen, mutta myös pieni vauva on aktiivinen jo vastasyntyneenä. Lapsi säätelee vuorovaikutusta mm. eleillään, ilmeillään, katsetta suuntaamalla, liikehtimällä sekä äännelemällä. (Therapeia-säätiö 2015, 26.)

Ensimmäisen vuoden aikana vauvan tulee saada tarpeeksi hoitoa, jolloin hänelle kehittyy tunne omasta tärkeydestään ja arvostaan. Vauvan itsetunto kehittyy, kun vanhempi poistaa pahanolon tunteen, kun vauva sen ilmaisee. Vauvan saadessa oikea-aikaista hoitoa vauva ei joudu tarpeineen ylivoimaiseen tilanteeseen. Tällöin vauva voi suhtautua esimerkiksi alkavaan nälkään hyvin. Vauva tietää vanhemman tulevan pian ja ruokkivan hänet. Vauvalle kehittyy ajatus ”Koska minua hoidetaan ja minusta huolehditaan, on minun oltava tärkeä.” (Keltikangas-Järvinen 2010, 125- 126.) Lapsen kehittyessä ja aktiivisuuden lisääntyessä on vanhempien kehuttava lasta. Lapsen olisi hyvä tuntee itsensä maailman taitavammaksi lapseksi. Lapselle olisi hyvä antaa mahdollisimman paljon kiitosta toimintaan ja mahdollisimman vähän arvostelua. Vanhempien on myös hyvä muistaa, vaikkei lapsi puhuisi vielä kaksivuotiaana, hän ymmärtää kyllä puhetta. (Keltikangas-Järvinen 2010, 132-133.)

Varhainen vuorovaikutus on edellytys myös turvalliselle kiintymyssuhteelle, joka luo vahvan perustan lapsen mielenterveyden kehittymiselle (Klemetti ym. 2013, 32-33). John Bowlbyn kehittämän teorian mukaan kiintymyssuhde on tunnesuhde, joka kehittyy lapsen ja hoivaajan välille. Kiintymyssuhteen keskeinen tehtävä on turvata lapselle riittävä turva ja huolenpito. (Martin, Karlsson & Marttunen 2011.) Bowlby on tutkinut kiintymyssuhdeteoriaa 1960- ja 1970-luvulla. Vaikutteita kiintymyssuhdeteoria on saanut psykoanalyysin periaatteista sekä käyttäytymistieteestä. Kiintymyssuhdeteorian mukaan evoluution tuloksena ihmisessä on kehittynyt kiintymyssysteemi, joka saa ihmisen tarjoamaan jälkeläiselle turvaa ympäristön vaaroilta. Lapsi tarvitsee turvallisen kiintymysmallin, jotta voi todella kasvaa ihmiseksi. (Psychenet 2019.)

4.2 Vanhempi- lapsisuhteen kehittyminen

Lapsen varhaiskehitykseen vaikuttavat vauvaiässä lapsen perimän, synnynnäisten taipumusten temperamentin ja terveydentilan lisäksi lapsen kokemat hoiva- ja vuorovaikutuskokemukset. Pienen lapsen kannalta vuorovaikutus vanhemman kanssa on henkiinjäämisen ehto, joka perustuu vanhemman antamaan hoivaan ja tarpeiden tyydyttämiseen. (Therapeia-säätiö 2015, 26.) Varhaista vuorovaikutusta voidaan tutkia muun muassa nauhoittamalla vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja tämän jälkeen analysoimalla toteutunutta vuorovaikutusta useamman katselukerran avulla. Erilaisissa tutkimusmenetelmissä voidaan laskea hymyjen, katsekontaktien tai kosketusten määrää, kun taas toisissa tutkimuksissa etsitään intentioita eli motiiveja ja tarkoituksia käyttäytymiselle. (Sinkkonen 2012, 78-79.)

Yksi tutkimusmenetelmistä on Crittendenin Care Index-menetelmä, jossa videonauhoitetaan vanhemman ja lapsen leikkiä. Tutkija katsoo videonauhan useaan kertaan ja arvioi seitsemän vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen osa-alueita. Tutkittavia osa-alueita menetelmässä ovat kasvonilmeet, sanallinen ilmaisu ja ääntely, asento ja fyysinen kontakti, tunnesävy ja affektiivisuus, hoivaajan ja vauvan vuorottelu, tilanteen hallinta ja aktiivinen valitseminen. Sensitiivisellä tavalla lasta hoivaava on ilmeikäs, juttelee ja äänтелеe sekä kannustavasti että empaattisesti. Hän on lapsen lähellä antaen lapselle oman reiviirin. Vanhemman käyttämät tunneilmaisut ja äänet ovat vaihtelevia ja vanhempi suhteuttaa ne seuraamaan lapsen tunnetiloja. Vanhempi antaa lapselle tilaa omille mielenkiinnon kohteilleen ja valinnoilleen. Kontrolloitu vanhemmuus välittyy videoilta vihamielisyytenä, joka näkyy esimerkiksi äänensävyyn kalseutena ja käskevinä sanoina. Passiiviset, reagoimattomat vanhemmat ovat lapsen kannalta tuhoisimpia. Vanhemmat eivät videoinnin aikana sano sanaakaan, vaan ojentavat hymyilemättä leluja lapselle. Heillä ei ole fyysistä kontaktia lapseensa, eikä vanhemmasta välity tunnistettavaa tunnetilaa. Lapsi on passiivisten vanhempien seurassa jätetty yksin. Care Index-menetelmän avulla voidaan suunnata ennaltaehkäisevää toimintaa: vähentää kontrollia, kiinnittää huomiota lapsen tarpeisiin tai aktivoida vetäytyvää vanhempaa lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa. (Sinkkonen 2012, 91-94.)

Varhaista vuorovaikutusta koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, ettei vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä ole täydellistä, vaan riitasoinnut kuuluvat tavalliseen, hyvään varhaiseen vuorovaikutussuhteeseen. Riitasointuja ovat useimmiten kommunikation epäonnistuminen lapsi-vanhempisuhteessa. Itse riitasoinnut eivät ole vaarallisia lapsen kehitykselle, vaan tärkeää on, kuinka päästään riitasoinnusta takaisin harmoniseen vuorovaikutussuhteeseen. Pienet, lyhyet riitasoinnut auttavat lapsen oman ajattelun ja psyykkisen

työn käynnistystä. Pitkään jatkuvat ja vaikeat riitasoinnut voivat aiheuttaa lapsen tulevaan tunne-elämään ongelmia. (Sinkkonen 2012, 78-79.)

Psykoanalyttikko ja lastenlääkäri D.W. Winnicott (1895-1971) tunnetaan äidin ja lapsen välisen suhteen tutkimisesta. Hänen luomansa käsite ”kyllin hyvä äiti” ilmaisee montaa eri asiaa. Termillä tarkoitetaan epätäydellisen, rakastavan ja parhaansa yrittävän äidin olevan lapselle kaikista paras. Täydellisyyden tavoittelemisen äitiydessä aiheuttaa sen, että lapsen tarpeet tulevat tyydytettyä liian aikaisin, jolloin lapsen tarpeista ei ehdi muodostua lapselle mielikuvia. Tällöin äidin täydellisessä hoivassa lapsen ei tarvitse nähdä vaivaa asian eteen, jolloin hänen omien valmiuksiensa kehittyminen hidastuu. (Sinkkonen 2012, 83-85.)

Winnicott:n mukaan pientä lasta ei voida tarkastella erillisinä, vaan häntä on tarkasteltava yhdessä äidin kanssa. Vauva peilaa tunteitaan äidin kautta. Vauvan katsellessa äitiä ja äidin hymyillessä hänelle hellyttävästi vauva näkee kasvoissa itsensä. Vauva katsoo äitiä peiliniään, äiti auttaa näin vauvaa luomaan omaa ainutlaatuista ja todellista itseään. Vauva saa hymyn, katsekontaktin ja hellyyden avulla hyväksyntää. Mikäli äiti ei reagoi vauvansa ilmaisiin ja eleisiin, vauva näkee itsensä sijaan äitinsä avulla vieraan ihmisen, joka heijastaa lapsen suuntaan omia tunteitaan eikä reagoi lapseen. Toiminnan seurauksena vauva ei saa palautteena äidiltä omaa itseään ja joutuu kehittämään väärää itseään. (Sinkkonen 2012, 84.) Vanhemman mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan vanhemman lapsen mieleen kohdistunutta myönteistä uteliaisuutta sekä tavoitteellisuutta ymmärtää lapsen kokemusmaailmaa. Mentalisaatiokyvyn vahvistaminen on tärkeää varsinkin hankalissa ja epävarmoissa tilanteissa, sillä se kasvattaa kykyä ymmärtää ja sietää sitä, ettei kaikkea voida ennakoita tai ymmärtää. (Therapeia-säätiö 2015, 318.)

Lapsen tarkkaavaisuuden ja impulssikontrollin kehittyminen on oleellista sekä sosiaalisen kanssakäymisen että oppimisen kannalta. Tarkkaavaisuuden ja käyttäytymisen tahdonalaisen säätelyn kehittyminen on riippuvainen vanhemman ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta. Kehittymiseen vaikuttavat vanhemman toiminta ja lapsen ominaisuudet. Kielellinen ohjaus luo parempia mahdollisuuksia lapsen tunteiden säätelyyn, toisten ihmisen näkökulmien ymmärtämiseen, toiminnan sujuvuuteen, joustavuuden, ennakoinnin ja motivaation kehittymiseen. Lapsen tarkkaavaisuuden kehittyminen auttaa muiden ihmisten kanssa toimimisessa. Sosiaalisessa kanssakäymisessä on tärkeää jaettu tarkkaavaisuus, jolloin lapsi jakaa huomionsa kohteen toisen ihmisen kanssa esimerkiksi katseen tai osoittamisen avulla. Jaetun tarkkaavaisuuden kehitys on tärkeää sosiaalisten taitojen, kommunikaation ja mielenteorian kehittymiselle. (Therapeia-säätiö 2015, 30-31.) Lapsen kehityksen kannalta yhtä merkityksellistä on se, mitä lapsen elämässä tapahtuu kuin se,

miten tapahtuneet asiat käsitellään. Vanhemmalla on tärkeää olla kykyä asioiden käsitte-lyyn lapsen kanssa. Näin lapsen mielen kimmoisuus kehittyy, lapsen valmiudet toipua elämän kolhuista myöhemmässä elämässä vahvistuvat. (Therapeia-säätiö 2015, 318.)

4.3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

Lapsen tuleva syntymä on uusi, muutoksia tuova tilanne, johon vanhemmille tarjotaan ulkopuolista apua. Äitiys- ja lastenneuvola tarjoaa vanhemmille tietoa vanhemmuuteen kasvamisesta, lapsen odotusajasta, synnytyksestä, kasvusta ja kasvatuksesta. (Hakulinen ym. 2019, 20.) Valtioneuvoston mukaan neuvolan on lasta odottavalle perheelle tarjottava terveysneuvontaa, jonka on tuettava lapsen ja vanhemman välistä varhaista vuorovaikutusta ja tuettava äidin voimavaroja imettä. (Finlex 338/2011, 15§.) Varhaista vuorovaikutusta tukemaan on kehitelty VaVu-haastattelu, joka edistää lapsen ja vanhempien välisen varhaisen vuorovaikutuksen sujumista. Haastattelu mahdollistaa keskustelun vanhempien kanssa, joka tukee lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen myönteistä sujumista, edistää haastattelijan ja vanhempien välistä yhteistyötä ja luottamusta, helpottaa vaikeiden asioiden puheeksi ottamista sekä auttaa tunnistamaan perheen voimavarat ja tuen tarpeet. VaVu-haastattelun voi tehdä raskausaikana ja synnytyksen jälkeen. Synnytyksen jälkeinen haastattelu on hyvä tehdä 4 – 8 viikon kuluttua synnytyksestä. Vuorovaikutusta ja kiintymyssuhdetta voi tukea antamalla myönteistä palautetta vauvan kanssa sujuvista asioista ja vauvan ominaisuuksista. Näin vanhempien kokemus omasta kyvykkyydestä vahvistuu, mikä suojaa erityisesti äitejä masennukselta. Vanhempia on hyvä muistuttaa viettämään paljon aikaa vauvan kanssa ja on tärkeää olla runsaasti katse- ja kosketuskontaktissa. Vuorovaikutuspuhe, yhdessä toimiminen ja jutteleminen vauvalle ovat myös tärkeitä. (THL 2019.)

Vauvan hoitamisen käydessä vanhemmille raskaaksi etsitään vanhempien kanssa yhdessä ratkaisumalleja mahdollisiin vauvan hoitamiseen liittyviin pulmiin. Jos vanhemmat tuovat esiin uupumusta tai kielteisiä tunteita vauvaan kohtaan, otetaan asia vakavasti. Keskustelu aloitetaan, miten vaikeasta tilanteesta on kyse ja selvitetään, mitä apua vanhemmat haluavat. Perheelle järjestetään tarvittaessa kodinhoitoapua tilanteen rauhoittamiseksi. (THL 2019.) Vanhempien keskeisiä tuen tarpeita vauvan syntymisen jälkeen ovat jaksamiseen, lapsen hoitoon ja pärjäävyyteen liittyvät asiat. Keskeistä on, etteivät vanhemmat missään kohtaa uuvuta itseään vaan hakevat apua läheisiltään, neuvolasta tai muista palveluista. (Hakulinen ym. 2019, 21.)

Osa asiantuntijoista ei pidä käsitteestä varhainen vuorovaikutus, koska kokevat sen olevan liian juhlallinen. Varhaisessa vuorovaikutuksessa on kyse tavallisista asioista, jotka vanhemmat tekevät vaistonvaraisesti. (Hermanson 2019.) Vanhempien vuorovaikutus on

riittävän hyvää, kun katsekontakti ja sen ylläpito, hymyily ja ilmeily vuorovaikutuksessa vauvan kanssa, puhuminen vauvalle vaihtelevilla äänensävyillä, vauvan pitäminen itseä lähellä sekä vauvan lempeä käsittely, vauvan vuorovaikutusaloitteisiin vastaaminen, vauvan tarpeiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen onnistuu. Yksittäiset tai tahattomat vanhemman väärinymmärrykset eivät haittaa vauvan kehitystä vaan opettavat vauvaa keksimään uusia tapoja tehdä itsestään ymmärrettävä. (THL 2019.) Vuorovaikutuksen toimituksessa hyvin nauttii vanhempi lapsesta ja on emotionaalisesti saatavilla. Vanhempi on vastavuoroinen ja ennustettava, jolloin lapsen luottamus ympäristöön kasvaa. Lapsi kokee tulleen ymmärretyksi ja kokee vanhemman hyväksyvän hänen tarpeensa ja tunteensa. Lapsi oppii viestittämään tunteistaan ja kokemuksistaan toisille ihmisille, tämä johtaa myönteiseen lopputulokseen. Lapsi oppii tunnistamaan omat tarpeet ja tunnetilat, millä on suuri merkitys lapsen emotionaalisen itsesäätelyn ja myönteisen itsetunnon rakentumisen kannalta. (Hermanson 2019.) Taulukossa 3 kuvaamme lapsen kehitystä ja hyvinvointia suojaavia ja riskiä aiheuttavia tekijöitä.

Taulukko 3. (Hakulinen ym. 2019.) Lapsen kehitystä ja hyvinvointia suojaavia ja riskejä aiheuttavia tekijöitä

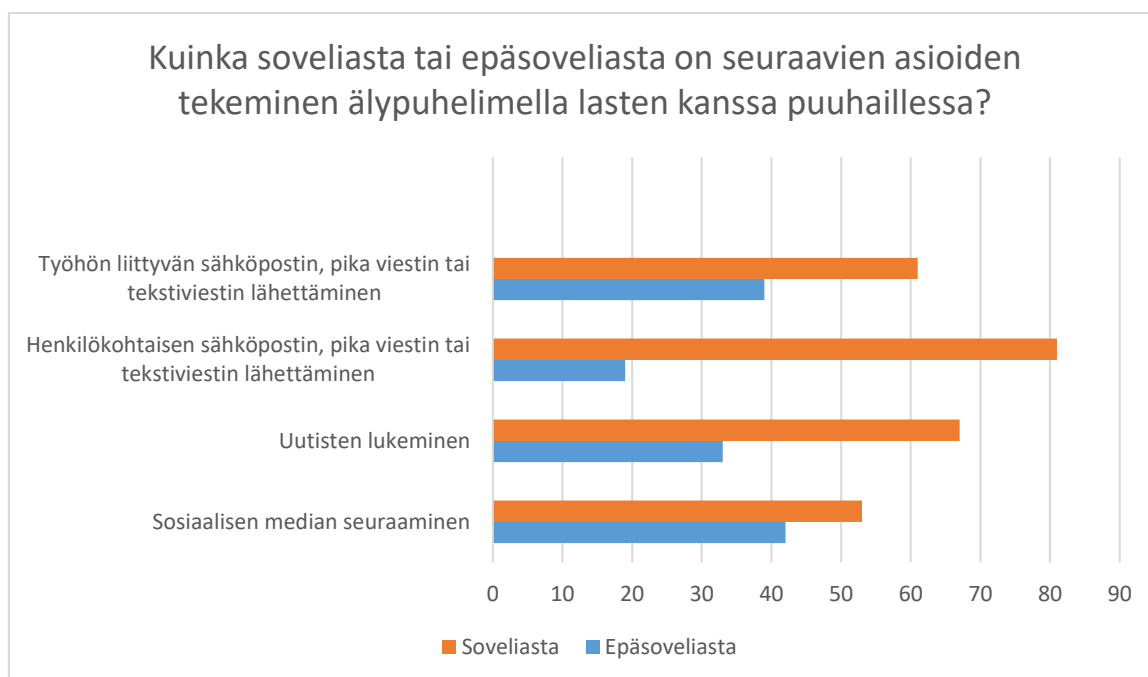
Hyvinvointia suojaavia tekijöitä	Riskiä aiheuttavia tekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> - Turvalliset, pysyvät ja hyvinvoivat aikuiset ml. vanhempien toimiva parisuhde - Hyvä suhde vanhempiin varhaisesta vuorovaikutuksesta alkaen - Huolehtiva kasvatuskulttuuri, ml. lapsen temperamentin tukeminen - Lapsen vahvuudet, kokemus omasta pärjäämisestä - Hyvä terveys - Terveelliset elämäntavat - Perheen yhteinen aika - Ystävät ja hyvät sosiaaliset taidot - Erityisongelmien asianmukainen huomiointi: päiväkotia, koulu - Ikätasoisien tietojen ja ymmärryksen saaminen, kun perheessä tai itsellä on vaikeuksia tai sairauksia 	<ul style="list-style-type: none"> - Raskauden aikaiset ongelmat - Vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat, vakava sairaus, pitkittyneet toimeentulo-ongelmat - Lähisuhdeväkivalta ja kaltoinkohtelu - Haitalliset kasvatustapamenetelmät - Kuormittavat elämäntapahtumat - Perherakenteen haavoittuvuus mm. yksinhuoltajuus - Kiusaaminen ja kiusatuksi joutuminen - Yksinäisyys - Lapsen fyysiset sairaudet, oppimisvaikeudet - Epäterveelliset elintavat - Vanhempien matala koulutustaso - Riskiä aiheuttavat tekijät nuoren kaveripiirissä - Riskitekijöiden kasautuminen

Kolmas sektori, kuten MLL, Folkhälsan ja seurakunnat, tarjoaa vertaistukea vanhemmille. (Klemetti ym. 2013, 34-35.) Perheille on mahdollista tarjota apua myös perhetyöntekijästä tai tarjota lapsiperheen kotiapua. (Hakulinen ym. 2019, 21.) Varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen voi hakea apua perhetyöstä, neuvolapsykologilta, perheneuvolasta, pikkulapsipsykiatriltä tai aikuisten mielenterveys palveluista (Puura, Sannisto & Riikonen 2018).

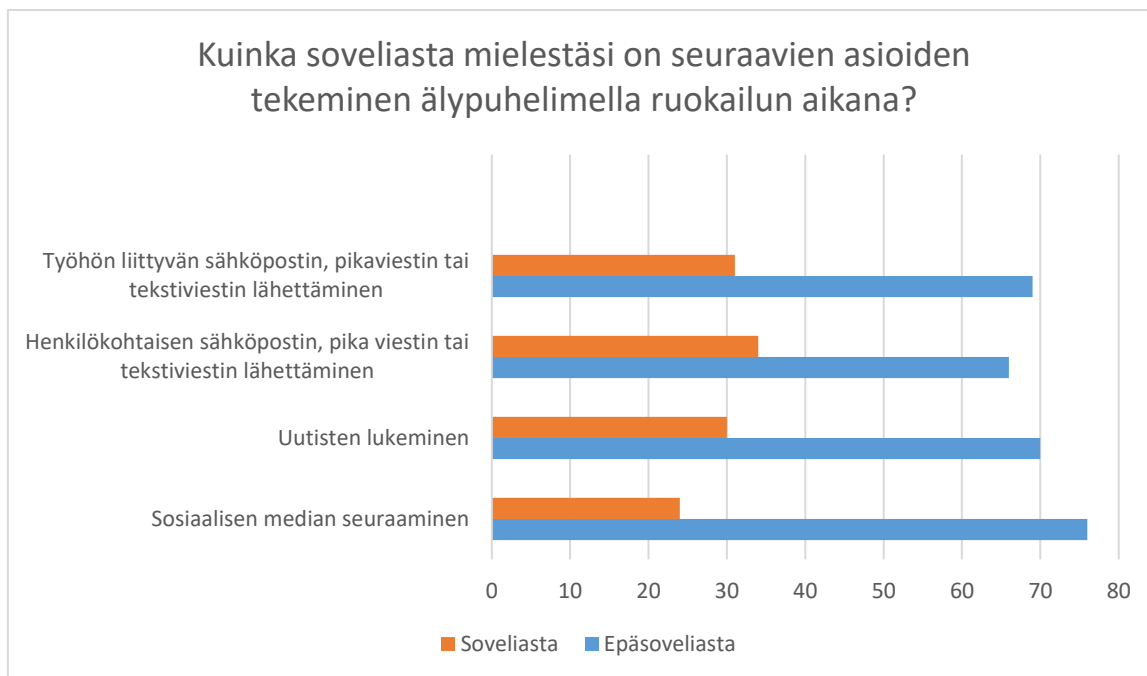
5 ÄLYPUHELIMEN KÄYTTÖ JA VARHAINEN VUOROVAIKUTUS

5.1 Älypuhelimien käytön yleisyys

Kauppinen ym. (2014, 5-39.) tutkimuksen mukaan kännykän käytöstä on tullut kiinteä osa suomalaisten arkea. Kaikkiaan tutkimukseen vastanneita oli n. 1760, joista 61% vastanneista pitää puhelinta lähelläään kotioloissakin. Tutkimuksessa eriteltiin, onko asiaa joskus tehnyt ja kuinka soveliaana pitää asiaa. Alle 12-vuotiaiden lasten vanhemmista 61% piti soveliaana lähettää työhön koskevaa viestiä samalla lapsen kanssa puuhaillessa. Vastavasti 81% piti soveliaana henkilökohtaisten viestien lähettelyn samalla, kun puuhailee lapsen kanssa. Vastanneista uutisten lukemista älylaitteelta 81% oli tehnyt ja sitä piti suotavana 67%. Vastanneista yhteensä 34% kertoo olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevansa lasten seurassa läsnä olematon, kun käyttää samaan aikaan älypuhelimia. Kuviossa 1. (mukailtu Kauppinen ym. 2014, 31.) on kuvattu tutkimustuloksia suomalaisten älypuhelimien käytöstä lasten kanssa puuhaillessa. Kuviossa 2. (mukailtu Kauppinen ym. 2014, 31.) on kuvattu tutkimustuloksia suomalaisten älypuhelimien käytön soveliaisuudesta ruokaillessa.

Kuvio 1. (mukailtu Kauppinen ym. 2014, 31.) Kuinka soveliaasta tai epäsoveliaasta on seuraavien asioiden tekeminen älypuhelimella lasten kanssa puuhaillessa?

Kuvio 2. (mukailtu Kauppinen ym. 2014, 31.) Kuinka soveliasta mielestäsi on seuraavien asioiden tekeminen älypuhelimella ruokailun aikana?

Radeskyn ym. (2014) Amerikassa suorittamassa tutkimuksessa, tarkkailtiin 55 vanhemman käyttäytymistä pikaruokaravintolassa syödessään yhden tai useamman lapsen kanssa. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, kuinka vanhemmat tasapainottelevat huomion antamisessa älypuhelimelle ja lapsille. Kaikilla tutkijoilla oli koulutusta lapsen kehityksestä tai antropologiasta. Tutkimuksessa päätettiin tarkkailla vuorovaikutusta juuri ruokailun aikana, sillä tämän päivittäisen rutiinin aikaista vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä pidetään erityisen hyödyllisenä. (Radesky ym. 2014, 843-844.)

Ruokailuissa oli keskimäärin yksi vanhempi ja 1-3 lasta. Ruokailut kestivät keskimäärin 10-40 minuuttia ja suurin osa ruokailleista lapsista oli alle kouluikäisiä. Tutkimuksen tulosten mukaan 55 vanhemmasta 40 käytti älypuheliminta ruokailun aikana. Tutkimuksessa älypuhelimien käytön sitovuuteen vaikutti käytön tiheys, kesto ja modaaliteetti. Tutkimustilanteissa oli vahvasti näkyvillä vanhemman kiinnittyminen laitteeseen, joka heijastui heikkoon huomion antamiseen lasta kohtaan. Älypuhelimien käyttö voi johtaa lapsen kanssa kasvokkain käytävän vuorovaikutuksen häiriintymiseen, mikä voi aiheuttaa mm. kielen ja

tunnekehityksen häiriintymistä. Laitteiden käyttöiheydellä on vaikutusta vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, sillä se keskeyttää aina vuorovaikutuksen. (Radesky ym. 2014, 844-846.)

Vanhemmista 16 käytti älypuhelinta selaillen sitä koko ruokailun ajan syönnin ja keskustelun ohella, jolloin katse oli koko ajan laitteessa. Vanhemmat olivat eri ikäisiä naisia ja miehiä. Vähemmän kiinnostavampaa älypuhelimien käyttöä, 9 vanhemmalla, tapahtui myös vastaamalla viesteihin tai katsomalla pikaisesti älypuhelinta laittaen laitteen sen jälkeen pois. Myöskään ruokailun aikana käydyt puhelukeskustelut eivät olleet niin kiinnostavia, sillä silloin vanhempien katsekontakti lapseen säilyi ja puhelu ei kestänyt koko ruokailun aikaa. Näin toimivat vanhemmat näyttivät tasapainottavan huomionsa laitteen ja lapsen välillä. Osa vanhemmista, 3 vanhempaa, pitivät älypuhelinta tehdessään samalla muita asioita, jolloin osa vuorovaikutuksesta on mennyt ohi tarkkaavaisuuden ollessa enemmän älypuhelimellaan kuin ympäröivässä maailmassa. (Radesky ym. 2014, 846.)

Toiseksi tarkasteltiin lapsen käyttäytymistä vanhemman käyttäessä älypuhelinta ja kuinka vanhemmat hallitsivat lapsen käyttäytymistä. Osa lapsista leikki tai puhui toisen lapsen kanssa, jolloin ei välttämättä edes huomannut vanhemman älypuhelimien käyttöä, varsinkin käytön ollessa lyhytkestoista. Vanhemman ollessa pitkään kiinni älypuhelimessa, osa lapsista ei tehnyt aloitetta vuorovaikutukseen vanhemman kanssa. Osan lapsista käytös muuttui provosoimaksi vanhemman pitkittyneen älypuhelimien käytön aikana. Suurin huoli tutkijoilla heräsi tilanteissa, joissa vanhemman katse oli jatkuvasti laitteessa puhuessaankin lapsille ja vastausten pitkittyessä huomion kiinnittyessä laitteeseen. Lisäksi laitteisiin hyvin voimakkaasti kiinnittyneet vanhemmat jättivät usein lastensa käyttäytymisen huomioida ja reagoivat myöhemmin huutamalla, antoivat samalla tavalla toistuvia, kaavamaisia ohjeita tai käyttivät fyysisiä reaktioita esimerkiksi työntämällä lasta poispäin. Näiden tutkimustulosten perusteella pääteltiin miten liiallinen älypuhelimien käyttö päivittäin voi vaikuttaa negatiivisesti vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen sekä lapsen kasvuun ja kehitykseen. (Radesky ym. 2014, 847-849.)

5.2 Älypuhelimien käytön haitat

Raudaskoski ym. tutkimuksessa tutkittiin, kuinka älypuhelimien käyttö vaikuttaa samanaikaisesti kasvokkain käytävään vuorovaikutukseen. Tutkimuksessa käytetään käsitteellistämään älypuhelimien kanssa käytävää vuorovaikutusta kahden eri termin avulla; tahmea medialaite ja sivustakatsojan pimento. Ilmiöinä nämä voivat esiintyä missä tahansa tilanteessa, jossa kännykkä on mukana. (Raudaskoski ym. 2019,1, 26.) Tahmean medialaitteen käsitteellä Raudaskoski ym. tarkoittavat tilanteita, joissa älypuhelimien käyttäjä on kiinni älylaitteessaan, jonka takia vuorovaikutuksellinen kanssakäyminen toisen henkilön

kanssa häiriintyy. Älypuhelinta käyttävä ei ole täysipainoisesti mukana keskustelussa ja häntä ei esimerkiksi saa vastaamaan kysymykseen. Älypuhelimen käytön kanssa käyty yhtäaikainen vuorovaikutustilanne häiriintyy ja käydyssä keskustelussa esiintyy keskustelun viipymisiä, takeltelua ja uudelleen aloittamista. (Raudaskoski ym. 2019, 8-9.)

Raudaskoski ym. (2019, 15, 19, 23.) tekemän tutkimuksen mukaan kännykän käytön yhteydessä vastaamattomuus ärsyttää enemmän kuin kirjaa tai lehteä lukiessa vastaamattomuus. Kännykän käytön yhteydessä vastaamattomuus koetaan ärsyttävämmäksi, koska ei tiedetä mitä käyttäjä kännykällään tekee. Lehteä lukevan vastaamattomuus ei ärsyttänyt niin paljoa ja se perusteltiin näin, koska kanssaolijat tiesivät tekemisen kohteen. Sivustakatsojan pimennolla tarkoitetaan vuorovaikutustilanteita, joissa toinen henkilöistä on älypuhelimellaan ja toinen on vuorovaikutuksessa pimennossa älypuhelimen takana. Sivustakatsoja ei tiedä, mitä älypuhelimen käyttäjä laitteellaan tekee, onko se missä vaiheessa, onko käyttöä soveliaista keskeyttää ja koska vuorovaikutuksen saisi käyttäjän kanssa aloittaa. Vaikkei kanssaolija tiedä, mitä kännykällä olija tekee, hän tietää hänen olevan orientoitunut puhelimeensa.

Raudaskoski ym. kuvaavat älypuhelimen huomion viemistä erilaiseksi kuin esimerkiksi television tai lehden viemää huomiota pois lapsesta. Älypuhelin vie aikuisen huomion ruutuun lapsesta ja lapsi saa todella vähän viitteitä siitä, mihin aikuisen huomio katoaa. Katsekontakti on tehokkain tapa luoda yhteys vanhemman ja lapsen välille. (Raudaskoski ym. 2017, 1-2.) Myös Kalland (2018) nosti älylaitteiden käytön häiritsevän lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta tehden sen ristiriitaiseksi ja ennustamattomaksi lapsen näkökulmasta. Liiallinen älylaitteiden käyttö on uusi tapa laiminlyödä vauvan tai lapsen emotionaalisia tarpeita ja on samalla haaste myös parisuhteelle. (Kalland 2018, 14.)

Varhaiset katsekontaktit ovat myös perusta lapsen myöhemmille sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Pienten lasten kanssa katseen suunnalla on väliä, katseen ollessa suunnattuna muualle lapsesta se viestittää lapselle, ettei vanhempi ole emotionaalisesti saatavilla. Älypuhelinta käyttävän vanhemman, toimien tarkkaileminen sivusta katsojana voi estää lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä ja siten vaikuttaa lapsen normaaliin kehitykseen. Turklen (2015) mukaan nuoret aikuiset ovat tottuneet 2010-luvulla katsomaan älypuhelintaan 15 minuutin välein, joka lisää vuorovaikutuksellisen katsekontaktin katkeilua. Katsekontakti pienelle lapselle viestii turvallisuutta ja saavutettavuutta. (Raudaskoski ym. 2017, 2-6.)

HMC ja Digital Awareness UK tutkivat digitaalisten laitteiden käytön vaikutusta perheisiin. Kyselyyn vastasi 3000 vanhempaa ja 2000 oppilasta. Iso-Britannian kyselyyn vastanneista vanhemmista 95% ilmoitti, ettei käytä älypuhelinta perheen ruokaillessa, mutta 14%

lapsista ilmoitti vanhempiensa olevan älypuhelimellaan ateria aikana. Lapsista 42,44% kertoi olevansa ärsyynyt tai jäänyt huomioitta älypuhelimien käytön takia, 43% kyselyyn vastanneista vanhemmista uskoi viettävänsä liikaa aikaa älylaitteellaan. (HMC, 2017.)

Lahtinen tutki vanhempien älypuhelimien käyttöä ja käytön vaikutuksia lapsen kielen ja vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. Tutkimuksessa asiaa tarkasteltiin varhaisen vuorovaikutuksen laadun, vanhemman läsnäolon ja vanhemman ja lapsen jaetun toiminnan kannalta. Lisäksi tarkasteltiin tietoteknillisten laitteiden käyttötapojen ja vuorovaikutus-asetteiden ja normien siirtymistä vanhemmalta lapselle. (Lahtinen 2018, 2.) Vanhempien oma älypuhelimien käyttö vaikuttaa siihen, kuinka he suhtautuvat lastensa älypuhelimien käyttöön. Vanhemmat, joiden laitteiden käyttö on vähäistä, rajoittavat myös paremmin lastensa älypuhelimien käyttöaikaa ja suhtautuvat negatiivisesti liialliseen ruutu-aikaan. (Lahtinen, 2018, 16.) Tutkimuksen mukaan läsnä oleminen on vähentynyt lapsiperheissä ja näin älypuhelimien käyttäminen haittaa kommunikointia. Lähes kaikki tutkimuksessa haastatellut olivat huolissaan vähentyneestä vanhemman ja lapsen yhdestä leikkimisestä, lukemisesta ja keskustelusta. Yhdessä lukeminen ja tekeminen näkyvät mm. lapsen keskustelutaidoissa. (Lahtinen 2018, 28.)

Kaikki haastatelluista korostivat varhaisen vuorovaikutuksen tärkeyttä lapsen kokonaiskehitykselle. Puheen, kielen, vuorovaikutustaitojen, kognitiivisen ja psykososiaalisen kehityksen katsotaan rakentuvan hyvän varhaisen vuorovaikutuksen varaan. Vanhemman läsnäolon tilanteessa tiedetään lisäävän lapsen aktiivisuutta ja aloitteellisuutta vuorovaikutuksessa. Myös lapsen itsearvostus ja itsetunto kehittyvät suotuisasti hänen kokiessaan itsensä ja asiansa tärkeäksi vanhemman seurassa. Vahvasti älypuhelimeen huomionsa suuntavat vanhemmat häiriintyvät helposti älypuhelimien käytöstä eivätkä näin pysty rauhoittamaan vuorovaikutustilannetta lapsen kanssa, jolloin laite häiritsee vuorovaikutuksen jatkuvuutta, pysyvyyttä ja vanhemman ennustettavuutta. Tällöin lapsen vuorovaikutusaloitteisiin vastataan valinnaisesti, viiveellä tai pahimmassa tapauksessa vastaaminen jää kokonaan vanhemman vahingossa jättäen tilanteen huomioimatta. Mikäli lapsi jää huomiotta, hän alkaa käyttämään voimakkaampia ilmaisukeinoja kuten itkuisuudella tai muuten voimakkaasti reagoimalla. Tällöin lapsi ei saa huomioita positiivisilla ilmaisukeinoilla, tutkimuksessa haastateltujen mukaan negatiivisella tavalla voimakkaasti reagoivia lapsia on nykyään paljon. Vanhempien runsas älypuhelimien käyttö vaikuttaa lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiseen ja psykososiaaliseen kehitykseen. Lapsilla esiintyy aikaisempaa enemmän vaikeuksia käyttäytymisen ja tunteiden säätelytaidoissa. Haastatellut kokevat lisääntyneiden vaikeuksien olevan yhteydessä siihen, etteivät lapset ole saaneet oikea-aikaista huomioita vanhemmiltaan. Tutkimuksen mukaan myös liiallinen mobiililaitteiden

käytöstä johtuva horjuva läsnäolo ja puutteellinen vuorovaikutus voivat vaikuttaa laajasti lapsen kielen ja puheen kehittymiseen. (Lahtinen 2018, 31-34.)

Dahl ym. norjalaisessa (2017) tarkastelivat äitien älypuhelimien käyttöä äitiysoastolla ja tutkivat älypuhelimien käytön vaikutuksia lapseen kiintymiseen ja varhaiseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa syntymän jälkeen. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös älypuhelimien käytön vaikutuksia potilasturvallisuuteen, tutkimalla häiritsikö älypuhelimien käyttö potilaan ja kättilön välistä viestintää. Tutkimuksessa tarkastellaan äitien sosiaalisen median ja älypuhelimien sovellusten vaikutusta vauvan ja kättilön kanssa käytävään vuorovaikutukseen. Tutkimuksessa oltiin huolissaan älypuhelimien lisääntyneestä käytöstä äitiysoastolla ja sen vaikutuksista lapsen ja vanhemman kiinnittymisprosessiin. Tutkimuksessa oltiin myös huolissaan, tuleeko vauvan kilpailla älypuhelimien ja sosiaalisen median kanssa huomion saamisesta ja vastaavatko äidit lapsensa signaaleihin imetyksen aikana äidin käyttäessä älypuhelimia vauvaa imettäessä. (Dahl ym. 2017,707-708.)

Vauvan tulee saada heti syntymän jälkeen vastavuoroisuuttaan äidiltään, nähdä äitinsä hymyilevän, saada katsekontaktia äitiinsä ja nähdä erilaisia ilmeitä. Tutkimustulosten mukaan äitien älypuhelimien käyttö häiritsi joskus myös imetystä. Huolenaiheita herättivät myös vauvan saamat terveyshaitat älypuhelimesta. Äidit laittoivat älypuhelimien usein vauvan viereen pään kohdalle, jolloin vauva altistui älypuhelimien säteilylle, kirkkaille äänille ja tärinälle. (Dahl ym. 2017, 712-713.) Tutkimustulosten mukaan älypuhelimien käyttö häiritsi myös paikoin kättilöiden ja vanhemman välistä viestintää vanhemman uppoutuessa älypuhelimien yhdessä käytävän keskustelun aikana. Tutkimustulokset aiheuttavat huolta, joiden mukaan vauva jää ilman äidin huomiota älypuhelimien käytön takia. (Dahl ym. 2017, 715-716.)

6 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIIITTO

6.1 Yhdistys

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on perustettu lokakuussa 1920. Yhdistyksen alulle laitaja oli kenraali Mannerheimin sisar, sairaanhoitaja Sophie Mannerheim. Hän kasasi työryhmän pohtimaan Suomen lastensuojeluongelmia. Työryhmä päätyi perustamaan avoimen kansalaisjärjestön, johon kuka vain voi kuulua. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ohjelman lähtökohtana oli kaikkien lasten oikeus asiankuuluvaan huoltoon sekä hyvään hoitoon. Työryhmä suunnitteli myös liiton organisaatorakenteen ja säännöt. (Mannerheimin Lasten-suojeluliitto 2017a.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitosta käytetään epävirallista lyhennettä MLL. Liiton tarkoituksena on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia, perusturvallisuutta sekä tervettä kehitystä. Liiton tavoitteena on lapsiystävällinen Suomi. Liitolla on monia toimintamuotoja; se toimii kansalaisjärjestönä, vaikuttajajärjestönä, asiantuntijajärjestönä, palvelujärjestönä ja kansainvälisenä vaikuttaja- ja yhteistyöjärjestönä. Kansalaisjärjestö toiminnassa kansalaiset voivat tehdä vapaaehtoistyötä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. Perhekahvilat ovat yksi kansalaisjärjestön toimintaa, joka toteutetaan vapaaehtoistyöntekijöiden toiminnalla. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018a.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on laaja yhteisö, joka koostuu keskusjärjestöstä, 10 piirijärjestöstä sekä 548 paikallisyhdistyksestä. Paikallisyhdistys tasolla Mannerheimin Lasten-suojeluliitto toimii lähes jokaisessa Suomen kunnassa paikallisyhdistysten kautta. Vuonna 2017 paikallisyhdistysten jäseniä oli 86 183. Liiton korkein päättävän liiton asioista päättävä toimi on kolmen vuoden välein kokoontuva liittokokous. Kokouksessa linjataan liiton toiminta sekä hyväksytään seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi toimintasuunnitelma. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018b.)

6.2 Perhekahvila- toiminta

Ympäri Suomen toimii yli 450 Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaa, jotka toimivat vapaaehtoisten voimin. Perhekahvilat ovat paikallisyhdistysten koordinoimia. Perhekahvilat syntyvät vanhempien omasta aloitteesta, joihin kaikki perheet ovat tervetulleita. Perhekahvila tarjoaa vanhemmille mukavaa tekemistä, juttukaveria sekä muiden vanhempien vinkkejä arjen pulmiin. Lapsille perhekahvila tarjoaa leikkiseuraa. Keskustelujen aiheista sekä muusta toiminnasta perhekahvilassa vastaavat kävijät yhdessä. Perhekahvilassa voi vieraila myös asiantuntijoita vauhdittamaan keskustelua tai muita vierailijoita. Perhekahvilassa voi järjestää myös leikkituokioita, yhteisiä musiikki- ja jumppahetkiä sekä

retkiä. Perhekahvilat voivat kokoontua kerhotiloissa, neuvoloissa, päiväkodeissa tai leikki-
puistossa. Tyypillisesti perhekahvilat ovat avoinna aamupäivisin, yksi tai kaksi kertaa vii-
kossa, noin pari tuntia kerrallaan. Osassa alueista myös iltaperhekahviloita. (Mannerhei-
min Lastensuojeluliitto 2012.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lahden yhdistyksen perhekahvat sijaitsevat Ahtialassa,
Keskustassa, Kärpäsessä, Renkomäessä, Saksalassa, Villähteellä, Liipolassa ja Mukku-
lassa. Lahdessa perhekahviloita on yhteensä kahdeksan. Lahden yhdistyksen perhekah-
vilat ovat kaikille avoimia kohtaamispaikkoja. Perhekahvilassa lapset sekä aikuiset tapaa-
vat toisiaan ja toimivat yhdessä. Perhekahvilaan ovat tervetulleita isät, äidit, isovanhem-
mat ja muut lapselle läheiset aikuiset. Perhekahvilassa voi tutustua samassa elämäntilan-
teessa oleviin vanhempiin ja lapsille on leikkiseuraa. Perhekahvilassa käyminen on il-
maista, kahvimaksu on kaksi euroa yhdeltä perheeltä. Perhekahvilat ovat suljettuina kou-
lujen loma-aikoina ja arkipyhinä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto Lahden yhdistys ry
2019.)

Vuonna 2016 Päijät-Hämeessä oli toiminnassa 20 perhekahvilaa. Vapaaehtoisia ohjaajia
kahviloissa oli 32 ja kävijöitä 7856. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017b,4.)

7 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTYJEN MENETELMIEN KUVAUS

7.1 Hyvän oppaan kriteerit

Hyvä opas on selkeä ja se herättää lukijan kiinnostuksen. Selkeys on helposti ymmärrettävää tekstiä, jossa sisältö on kattava. Hyvä opas kertoo, mikä tarkoitus sillä on ja kenelle se on tarkoitettu. Hyvästä oppaasta tulee nopeasti ilmi oppaan sisältö. (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 126- 127.) Oppaan tulee sisältää sanastoa, joka on oppaan kohderyhmälle entuudestaan tuttua ja suunnattua. Myös kappaleiden on hyvä olla lyhyehköjä. (Hyvärinen 2005.) Oppaassa on tärkeä miettiä asioiden esitysjärjestystä. Järjestyksen on hyvä olla aikajärjestyksessä, tärkeysjärjestyksessä tai aihepiireittäin rakennettuna. Mikäli oppaassa käytetään vieraita käsitteitä tai ammattisanastoa, tulee ne avata ja selittää oppaan kohderyhmälle. (Kankaanpää & Piehl 2011, 296.) Oppaan koko on oleellinen asia, sillä liian yksityiskohtainen tai pitkä opas voi lannistaa lukijaa (Hyvärinen 2005).

Hyvässä oppaassa on tärkeää kiinnittää huomio oikeinkirjoitukseen ja tekstin selkeyteen, jotta se olisi helposti ymmärrettävää. Mikäli opas on sekavaa luettavaa, vähentää se oppaan käyttäjän motivaatiota oppaan loppuun lukemiseen. Opas kannattaakin luetuttaa useilla henkilöillä ennen oppaan julkaisua, jotta oppaan kieliasu on mahdollisimman selkeä. (Hyvärinen 2005.) Mikäli oppaassa haluaa käyttää kuvia, tulee kuvan sopia mahdollisimman hyvin yhteen aiheen kanssa. Kuvalla voidaan kiinnittää katsojan huomiota, houkutella lukijaa, helpottaa tekstin ymmärrettävyyttä ja täydentää tekstiä. Kuvien käyttäminen on kannattavaa sen tuodessa oleellista lisätietoa lukijalle, vääränlainen kuva voi johdattaa pois käsitelystä aiheesta. (Pesonen & Tarvainen 2003, 47.)

Kirjallisella ohjeella voidaan täydentää ohjausta, joka parantaa vanhempien tiedonsaantia. Ohjeen sisältämä tieto ei suoraan vaikuta käyttäytymiseen ja asenteisiin. (Torkkola, Heikkinen & Tiainen 2002, 7-8, 20.) Arvioinnin mukaan ihminen muistaa 75% näkemästään ja 10% kuulemastaan ohjauksesta. Saadessaan ohjausta sekä näkö- että kuuloaistin välityksellä, asiakkaat muistavat 90% tiedosta. (Kyngäs 2007, 73.) Kirjallinen materiaali auttaa ihmistä sisäistämään tietoa, palauttamaan asioita myöhemmin mieleensä, omaksumaan asioita ja selvittämään väärinymmärryksiä. (Kääriäinen 2007, 35; Wizowski, Harper & Hutchings 2002-2008, 7.)

Kirjallista ohjausmateriaalia käytetään paljon terveydenhuollossa ohjaukseen, mutta vaikuttavuudesta on niukasti tietoa (Kääriäinen 2007, 35). Huolellisesti kehitellyn materiaalin muilta kuin terveydenhuollon alalta on todettu olevan vaikuttavaa (Pennisi, Gunawan, Major & Winder 2011). Terveydenhuollossa kirjallinen materiaali on vaikuttavaa ja

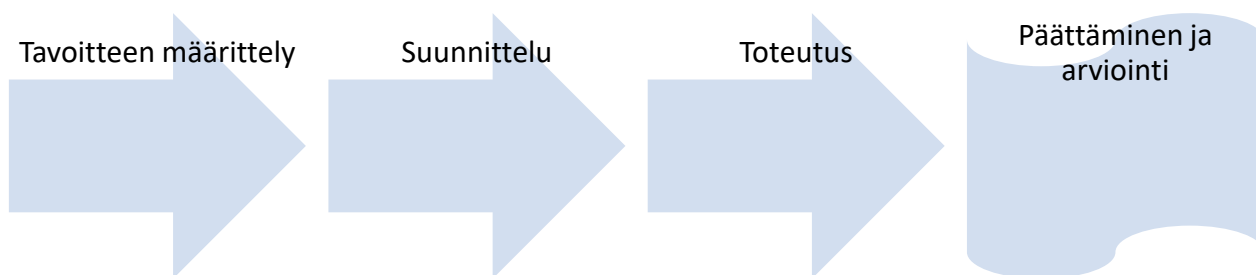
taloudellista, kun se tukee ohjauksessa läpikäytyjä asioita. Kirjallista ohjausmateriaalia ei voida käyttää yksinään, eikä sillä voi korvata yksilöllistä suullista ohjausta. (Kyngäs ym.2007, 73; Kääriäinen 2007, 35.) Hyvä opas, oikein kohdennettuna ja informatiivista materiaalia sisältävänä voi vähentää asiakkaan yhteydenottoja terveydenhuoltoon (Wizowski, Harper & Hutchings 2002-2008, 8).

Terveysviestinnässä painotetaan asiakaskeskeistä lähestymistapaa. Oppaassa tulee ensin tieto, kieli, muoto ja viimeisenä ulkoasu. Lukija hahmottaa kokonaisuudesta ensin ulkoasun, muodon, kielen ja sitten vasta tiedon. (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 128.)

Hyvä opas syntyy yhteistyössä kohderyhmän edustajien kanssa (Turnbull 2003, 2627; Leino-Kilpi & Salanterä 2009, 6-7).

7.2 Lineaarinen kehittämisen mallin mukainen työskentely

Toiminnallinen opinnäytetyön prosessi voidaan tehdä lineaarisen mallin mukaan. Lineaarisessa mallissa prosessi kuvataan tehtäväkokonaisuuksina: tavoite, suunnittelu, toteutus, päättäminen ja arviointi. Prosessin tavoitteeksi päätetään toimeksiantajan tarve, jolloin tavoite on selkeä ja rajattu. Suunnitteluvaiheessa kuvataan toteutukseen osallistuvat henkilöt ja, että lopputulos tukee toimeksiantajan tavoitetta. Toteutusvaiheessa valmistuu suunnitelman mukainen tuotos. Viimeisessä vaiheessa työ päätetään ja arvioidaan (Toikko & Rantanen 2009, 64 - 65, 90, 113.) Kuviossa 3 on esitetty lineaarisen mallin eteneminen opinnäytetyössä.

Kuvio 3. Lineaarisen mallin eteneminen opinnäytetyössä.

Opinnäytetyön alussa tehtiin toimeksiantosopimus, jossa on kirjattuna toimeksiantaja, tekijät, ohjaava opettaja, työn sisältö ja työn omistusoikeus. Määrittelimme tavoitteet opinnäytetyöllemme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tavoitteet määrittyivät toimeksiantajan toiveista ja omasta kiinnostuksesta aiheeseen. Pidimme yhteyttä toimeksiantajaan aktiivisesti läpi opinnäytetyöprosessin. Oma kiinnostuksemme oli tehdä opinnäytetyöstä toiminnallinen, koimme sen omaksi tavaksi toimia. Yhdessä toimeksiantajan kanssa päädyimme tuottamaan oppaan, jota heidän on jatkossa tarkoitus käyttää perheiden kanssa perhekahvila toiminnassa.

Aloitimme suunnittelun tekemällä ajatuskarttoja. Yhteisen kiinnostuksen kohteen löydyttyä etsimme toimeksiantajan, jonka kanssa jatkoimme suunnittelua. Teimme suunnittelutyötä toimeksiantajan kanssa yhteistyössä kuukauden ajan. Kun aihe oli määritelty, lähdimme etsimään asiasanoja Fintosta, joilla teimme tiedonhakua tietokannoista. Tietoa on paljon, mutta ne vain sivusivat aiheitamme. Tietoa painetuista lähteistä oli suhteessa helpompaa löytää. Internet lähteistä löytyi paljon tietoa, mutta sen läpikäyminen vei paljon enemmän aikaa, koska lähteistä oli karsittava epäluotettavat lähteet pois.

Tiedonhaun jälkeen alkoi toteutusvaihe, suunnittelimme opinnäytetyön kokonaisuutta ensin otsikkotasolla. Otsikkotasolta siirryimme teorian kirjoittamiseen. Teoriatietoa oli todella paljon, jota jouduimme useampaan kertaan käymään läpi ja karsimaan. Olimme hyvin kiinnostuneita aiheesta laajemmin, jolloin opinnäytetyön rajaamisessa oli ajoittain haasteita. Toteutusvaiheen työstäminen vei eniten aikaa.

Teemme opinnäytetyönä oppaan. Oppaassa käsittelemme varhaista vuorovaikutusta, sen tukemista ja kerromme tutkimustietoa liiallisen kännykän käytöstä osana varhaista vuorovaikutusta. Valitsimme aihealueet toimeksiantajan toiveesta, jonka lisäksi aiheet näyttäytyivät meille tärkeimpinä. Valitsimme oppaan esitystavaksi Power Point-esityksen, koska se on uudelleen muokattavissa ja helposti uudelleen käytettävissä perhekahvila toiminnassa. Esitys dioihin laitoimme vain ydin asiaa lyhyesti ja havainnollistamaan laitoimme aiheeseen liittyviä kuvia ja videoita. Muistinpano osuuteen Power Point-esityksessä laitoimme opinnäytetyöstä saadun tiedon, jota esityksen esittäjä kertoo kuulijoille. Opas liitteenä 2. Keräsimme arviointia oppaasta toimeksiantajalta. Palautteen lisäksi arvioimme itse kriittisesti aikaansaamistamme. Opas vastaa toimeksiantajan tarpeeseen, sillä se tukee perhekahvilassa käyvien vanhempien varhaista vuorovaikutusta lapsensa kanssa.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on asian ja tilanteen muuttaminen tai uuden luominen (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinon 2017, 34-38). Kehittämistoimintaa täytyy arvioida jatkuvasti, koska arviointi näyttää suuntaa kehittämistoiminnalle. Kehittämisen perustelua, organisointia ja toteutusta arvioidaan, koska silloin mahdolliset muutokset tavoitteissa ja toimintatavoissa huomataan. Arvioinnin kautta kehittämisprosessi, taitekohdat, onnistumiset, epäonnistumiset, oppimisprosessi ja eri näkökulmat tulevat näkyväksi. Arvioinnissa selviää vastaako kehittäminen tarkoitusta vai ei. (Toikko & Rantanen 2009, 61.) Toiminnallinen opinnäytetyö pohjautuu erilaisiin käsitteisiin ja teoriaan, johon toiminta perustuu. Toiminnallinen opinnäytetyö on etukäteen suunniteltu ja sitä tarkastellaan koko oppimisprosessin ajan. Toiminnallinen opinnäytetyö on ainutlaatuinen ja yksilöllinen. Toiminnallisuus kuvaa näkyvää toimintaa, jossa konkreettiset menetelmät ja kohtaaminen ovat

keskiössä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotos on konkreettinen ja organisaatioon sidonnainen. (Salonen 2013, 12-14.)

Loimme opinnäytetyönämme oppaan, jota arvioimme prosessin aikana systemaattisesti niin meidän, kuin toimeksiantajan taholta. Systemaattinen arviointi antoi suuntaa oppaan kehittämiseksi vastamaan mahdollisimman hyvin toimeksiantajan tarvetta. Opas on muuttanut muotoaan prosessin aikana useaan otteeseen, niin toimeksiantajan kuin koulunkin antaman arvioinnin seurauksena. Toimeksiantaja koki oppaan sävyn osittain liian hyökkävänä tuoreille vanhemmille kohdistettuna, josta päädyimme muokkaamaan sanamuotoja. Palautekyselyn kysymykset luotiin hyvän oppaan kriteereiden pohjalta. Kysymykset luotiin mahdollisimman yksiselitteisiksi, jotta saadaan totuudenmukaisia vastauksia. Palautekysely liitteenä 1.

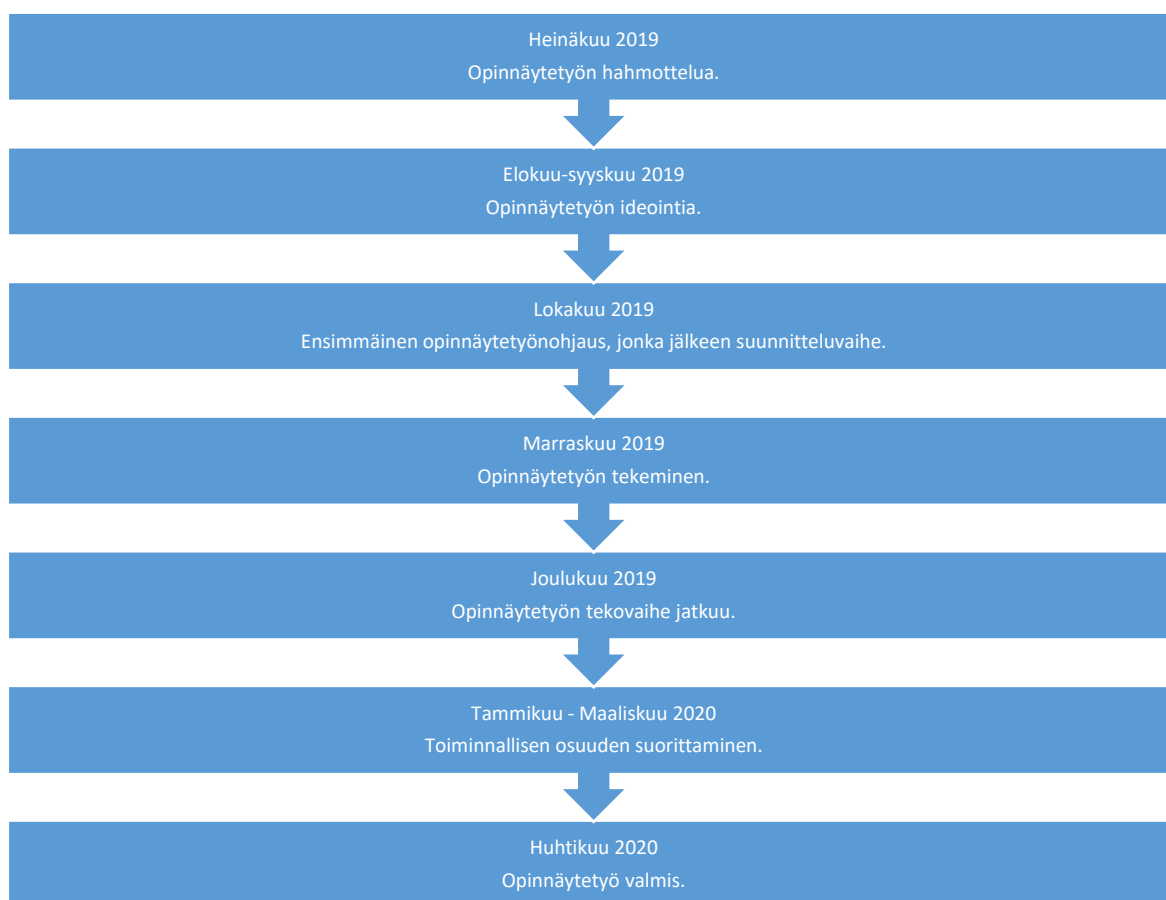
Keräsimme palautetta paikanpäällä olijoilta ja saimme palautetta seitsemältä vastaajalta. Opas oli vastaajien mielestä selkeä, kiinnostava ja sisältö kattavaa. Oppaasta sai nopeasti selville mitä se sisältää, mutta sanasto ei ollut kaikille selkeää ja tuttua. Opas on helposti seurattavissa ja pituudeltaan sopiva. Kuvat tukivat hyvin oppaan asiasisältöä, kuvien kanssa opasta on mielenkiintoista lukea.

Esitimme oppaan opinnäytetyön tilaajalle 28.02.2020. Saimme toimeksiantajalta hyvää palautetta ja hän koki oppaan vastaavan toimeksiantosopimusta. Aihe oli toimeksiantajan mielestä ajankohtainen ja kiinnostava. Kuulijoiden mielestä aihe oli hyvin koskettava ja henkilökohtaisesti ajankohtainen. Aihe herätti paljon keskustelua ja sai monen ajattelemaan omaa älypuhelimien käyttöä. Moni koki saaneensa tärkeää ja uutta tietoa.

Ammattikorkeakoulujen toiminnallisissa opinnäytetöissä on tärkeää käytännön toteutus ja tutkimusviestinnän keinojen avulla tehtävä raportti. Raportin tulee sisältää argumentointia, työssä käytettyjen käsitteiden määrittelyä, käytettyjen lähteiden ja lähdeviitteiden asianmukaisia merkintöjä, oikeinkäytetyt persoona- ja aikamuodot, tiedon oikeellisuuden ilmaisan ja metatekstiä. (Vilka & Airaksinen 2003, 56, 101.)

Opinnäytetyömme on tehty tutkimusviestinnän keinoin. Opinnäytetyömme sisältää argumentointia, käsitteiden määrittelyä, lähteiden ja lähdeviitteiden asianmukaisia merkintöjä. Tekstiä kirjoittaessa on otettu huomioon persoona- ja aikamuodot sekä tiedon oikeellisuus. Kuviossa 5 on esitelty toteuttamisaikataulumme.

Toteuttamisaikataulu

Kuvio 5. Toteuttamisaikataulu

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti toteutettu hanke noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Itsemääräämisoikeus ja ihmisarvon kunnioittaminen tulee olla hankkeen lähtökohtana. Eettisyys ja luotettavuus ovat tärkeitä asioita opinnäytetyötä tehdessä. Opinnäytetyötä tehdessä on huomioitu eettiset ohjeet ja Euroopan Unionin tietosuojaa-asetuksen asettamat vaatimukset, näistä mainittakoon henkilötietojen käsittelyn avoimuus. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2017, 10, 6.) Opinnäytetyöprosessin aikana ei käsitelty henkilötietoja. Opinnäytetyön palautekyselyssä ei kerätty yksittäisten ihmisten nimiä, eikä vastauksia yksilöity koskemaan tiettyä perhekehilää. Tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa tärkeintä on luotettavuus tutkimusmenetelmien valinnasta tulosten raportointiin (Toikko & Rantanen 2009, 121). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta ei tähtää yksinään käytännön kehittämisen tuloksiin. Tutkimuksellisella kehittämistoiminnalla tavoitellaan tuloksia, joista voidaan keskustella yleisellä tasolla. (Toikko & Rantanen 2009, 125, 156-157).

Kehittämiprosessissa huomioitiin toimeksiantajan, että asiakkaiden osallisuus ja heidän mielipiteiden kuuleminen (Paloniemi, Hökkä, Vähäsantanen, Herranen, Eteläpelto & Kalliola 2014, 209.) Arviointi, uudelleen organisointi ja toteutus ovat edenneet jatkuva syklinä kehittämistoiminnassamme (Toikko & Rantanen 2009, 66, 82-83). Kehittämishankkeen suunnitteluvaiheessa päädyimme hyödyntämään useita tiedonhankintamenetelmiä. Enimmäkseen etsimme tietoa tietokannoista ja vertaisarvioituista lähteistä (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara. 2015, 207). Validiteetti kuvaa tutkimusmenetelmän tarkoituksenmukaisuutta ja toimivuutta. Validiteetti on hyvä, kun kohderyhmä on valittu oikein ja kysymykset on luotu selvittämään selvittävän asian kannalta oikeat kysymykset. Reliabiliteetti kuvaa luotettavuutta ja toistettavuutta. Reliabiliteetin kannalta on oleellista, että kysymykset ovat yksiselitteisiä ja ymmärrettäviä. Reliabiliteetti on hyvä, kun samoissa olosuhteissa saadaan samat tulokset uudestaan. (Hiltunen 2009.)

Projektin tarkoitus on olla rehellinen ja käsitellä aihetta puolueettomasti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3-5). Projektin tulee olla rajattu aihesisällöllisesti, sen tavoite tulee olla määritelty, projektia on suunniteltu ja projektin aikana on kehitetty uusi asia. (Salonen 2013, 11.)

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea vanhempien varhaista vuorovaikutusta. Opinnäytetyön sisältö koostui teoria- ja tutkimustiedosta. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa opas Mannerheimin Lastensuojeluliitolle. Opinnäytetyömme aiheen idea ja mielenkiintomme lähti arkielämän huomioista. Huomasimme, kuinka monet pienten lasten vanhemmat upoutuivat älypuhelimensa, jättäen pienen lapsen kontaktirytyksen huomiotta. Jatkuvasti lisääntyvän älypuhelimien käytön takia meitä kiinnosti tutustua tehtyihin tutkimuksiin, jotka koskivat älypuhelimien käytön vaikutuksia varhaisessa vuorovaikutustilanteessa lapsen kanssa.

Varhainen vuorovaikutus vaikuttaa lapsen myöhempään kokonaisvaltaiseen kehitykseen kuten aivotoimintaan, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen sekä somaattiseen terveyteen. (Klemetti ym. 2013, 32-33.) Emotionaalisen saatavilla olon teorian mukaan lapsen optimaalisen kehittymisen kannalta on oleellista vanhemman kyky virittäytyä lapsen myönteisten ja kielteisten tunteiden tunnekirjoon, kyvystä säädellä omia kielteisiä tunteita sekä toimia jäsentävällä tavalla lasta kohtaan. Emotionaalisen saatavissa olon teoriassa korostuu vanhemman kyky reagoida lapsen tunneviesteihin, tunteiden säätelyyn sensitiivisellä tavalla. (Salo ym. 2013, 402-405.)

Varhainen vuorovaikutus on edellytys myös turvalliselle kiintymyssuhteelle, joka luo vahvan perustan lapsen mielenterveyden kehittymiselle (Klemetti ym. 2013, 32-33). Kiintymyssuhteen keskeinen tehtävä on turvata lapselle riittävä turva ja huolenpito. (Martin, Karlsson & Marttunen 2011.)

Vanhemman tunnistaessa lapsensa pyrkimyksiä ja tunteita, hän asettuu samalle tunnetasolle toimien sensitiivisesti lasta kohtaan. Toimien sensitiivisesti, lapsen tunteiden mukaisesti on toiminnan tuloksena parhaimmillaan moitteettomasti toimiva vuorovaikutussuhde. (Sinkkonen 2012, 29.)

Älypuhelimien käyttö on kiinteä osa suomalaisten arkea. Turklen (2015) mukaan nuoret aikuiset ovat tottuneet 2010-luvulla katsomaan älypuhelimiaan 15 minuutin välein, joka lisää vuorovaikutuksellisen katsekontaktin katkeilua. Katsekontakti pienelle lapselle viestii turvallisuutta ja saavutettavuutta. (Raudaskoski ym. 2017, 2-6.) Varhaisen vuorovaikutuksen kannalta katsottuna kaikki nuo katselukerrat katkaisevat katsekontaktin lapseen ja varhainen vuorovaikutussuhde häiriintyy. Pienten lasten kanssa katseen suunnalla on väliä, katseen ollessa suunnattuna muualle lapsesta se viestittää lapselle, ettei vanhempi ole emotionaalisesti saatavilla. Tutkimustuloksia yhteen vedotaksemme, vanhempi on monissa

tilanteissa läsnä olematon käyttäessään älypuhelinta samanaikaisesti ollessaan vuorovaikutussuhteessa.

On myös tutkimustuloksia, joiden mukaan älypuhelimien lisääntyneellä käytöllä vuorovaikutustilanteissa on yhteyttä lapsen myöhempään kielen ja tunteiden käsittelyn vaikeuksiin. Liiallinen älylaitteiden käytön on katsottu olevan myös uusi tapa laiminlyödä vauvan tai lapsen emotionaalisia tarpeita ja on samalla haaste myös vanhempien parisuhteelle.

Varhaista vuorovaikutusta koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, ettei vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä ole täydellistä, vaan riitasoinnut kuuluvat tavalliseen, hyvään varhaiseen vuorovaikutussuhteeseen. Varhaista vuorovaikutusta tehdessä vanhempien ei siis tarvitse yrittää täydellisyyteen, vaan lapsen kannalta tärkeintä on vanhemman reagoinnin ennakoitavuus ja turvallisen, jatkuvan suhteen pysyvyys. Myös katsekontaktin luominen lapseen ja reagoiminen lapsen olotilojen mukaisesti ja ajantasaisesti on tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Pieni lapsi kun on täysin riippuvainen vanhemmistaan.

Opinnäytetyön jatkotutkimusideoita ovat perhekahvilan työntekijöiden näkemyksen selvittäminen varhaisesta vuorovaikutuksesta ja sen tärkeydestä. Toinen jatkotutkimusidea olisi selvittää vanhempien kokemus perhekahvila toiminnasta ja kuinka sitä voitaisiin kehittää perheiden tarpeita vastaavaksi.

LÄHTEET

- Ahlqvist-Björkroth, S., Airo, R., Isosävi, S., Lindblom., J., Korja, R., Pyhälä R., Salo S. 2019. Lapsen varhaisesta kehityksestä uutta tietoa. Psykologilehti [viitattu 8.11.2019]. Saatavissa: https://www.psykologilehti.fi/psykologi/tiede/lapsen_varhaisesta_kehityksesta_uutta_tietoa
- Dahl, B., Åkenes-Carlsen, S., Severinsson, E. 2017. The use and misuse of mobile phones in the maternity ward- a threat to patient safety? Journal of Nursing [viitattu 1.1.2020]. Saatavissa: https://www.scirp.org/pdf/OJN_2017062814531483.pdf
- Dunderfelt, T. 2012. Tunnista temperamentit. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Finto. 2019. YSA- Yleinen suomalainen asiasanasto [viitattu 7.11.2019]. Saatavissa: <https://finto.fi/ysa/fi/>
- Hakulinen, T., Laajasalo T., Mäkelä J. 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 11.11.2019]. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138389/URN_ISBN_978-952-343-357-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hermanson, E. 2019. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Duodecim terveyskirjasto [viitattu 30.12.2019]. Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00302
- Hiltunen, L. 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Jyväskylän yliopisto (viitattu 5.11.2019). Saatavissa: http://www.mit.jyu.fi/OPE/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi
- HMC. 2017. Parent/ pupil digital behaviour poll- media briefing [viitattu 21.12.2019]. Saatavissa: <https://www.hmc.org.uk/blog/parentpupil-digital-behaviour-poll-media-briefing/>
- Hyvärinen, R. 2005. Millainen on toimiva potilasohje?: Hyvä kieliasu varmistaa sanoman perillemenon. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2005;121(16):1769-73 [viitattu 21.12.2019]. Saatavissa: <http://www.duodecimlehti.fi/lehti/2005/16/duo95167>
- Isosävi, S., Lundèn, M. 2013. Vanhemman ja vauvan vuorovaikutuksellinen yhteissäätely. Helsinki: Suomen Psykologinen seura [viitattu 4.11.2019]. Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi/aineistot.lamk.fi/se/p/0355-1067/48/5-6/vanhemma.pdf>

- Kalland, M. 2011. Lapsen kasvun ja kehityksen keskeiset tarpeet. Mannerheimin lastensuojeluliitto [viitattu 11.11.2019]. Saatavissa: <https://docplayer.fi/8768354-8-9-11-mirjam-kalland-lapsen-kasvun-ja-kehityksen-keskeiset-tarpeet.html>
- Kalland M. 2018. Miten tukea perheiden hyvinvointia? [viitattu 27.12.2019]. Saatavissa: https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/luentomateriaali/2018/mirjam_kalland3_miten_tukea_perheiden_hyvinvointia5_id_14098.pdf
- Kampman,O., Poutanen, O. & Aromaa,E. 2013. Temperamentti ja persoonallisuushäiriöt masennuksen muovaajina. Duodecim. Vol 129 no 18 s1908-1914 [viitattu 12.11.2019]. Saatavissa: <https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/xmedia/duo/duo11230.pdf>
- Kankaanpää, S. & Piehl, A. 2011. Tekstintekijän käsikirja: Opas työssä kirjoittavalle. Helsinki: Suomen Yrityskirjat Oy.
- Kauppinen T., Kivikoski J., Manninen H. 2014. Näin Suomi kommunikoi, tutkimus älypuhelimien käytöstä. Elisa Oyj: Prior Konsultointi [viitattu 12.11.2019]. Saatavissa: https://elisa.fi/attachment/content/elisa_nain_suomi_kommunikoi_raportti.pdf
- Keltikangas- Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.
- Klemetti, R., Hakulinen-Viitanen T. 2013. Äitiysneuvola-opas, suosituksia äitiysneuvolotoimintaan. Tampere: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy.
- Kyngäs, H., Kääriäinen, M., Poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E., Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kääriäinen, M. 2007. Potilasohjauksen laatu: hypoteettisen mallin kehittäminen. Oulun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.
- Lahtinen, J. 2018. Digiaika ja vanhemmuus- puheterapeutin näkemyksiä vanhempien mobiililaitteiden käytöstä. Helsingin yliopisto [viitattu 27.12.2019]. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/299014/Lahtinen_Johanna_Pro_gradu_2018.pdf
- Lano, A., Metsäranta, M. & Vanhatalo,S. 2016. Mitä vauvan katse kertoo? Lääkärilehti. Nro 4/2016 [viitattu 05.11.2019]. Saatavissa: <https://www-laakarilehti-fi.aineistot.lamk.fi/ajassa/paakirjoitukset-tiede/mita-vauvan-katse-kertoo/>
- Leino-Kilpi, H. & Salanterä, S. 2009. Hyvä potilasohje edistää potilasturvallisuutta. Suomen Potilaslehti 2/2009, 6-7.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2012. Tavataan perhekahvilassa! [viitattu 23.10.2019]. Saatavissa: <https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/08/06191407/Perhekahvila-esite-2012-nettiin.pdf>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2017a. Historia [viitattu 24.10.2019]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/historia/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2017b. MLL Päijät-Hämeessä [viitattu 03.11.2019]. Saatavissa: <https://hameenpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/edc2be6311310aa79f4ba049179c13b2/1572800242/application/pdf/647690/MLL%20P%c3%a4ij%c3%a4t-H%c3%a4meess%c3%a4%20-esite.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017c. Lapsen itsetunnon tukeminen [viitattu 30.11.2019]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-itsetunnon-tukeminen/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018a. MLL:n säännöt [viitattu 24.10.2019]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/mlln-saannot/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018b. Organisaatio [viitattu 24.10.2019]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto Lahden yhdistys ry. 2019. Perhekahvilat [viitattu 23.10.2019]. Saatavissa: <https://lahti.mll.fi/palvelut-lapsiperheille/perhekahvilat/>

Martin, T., Karlsson, L. & Marttunen, M. 2011. Temperamentti ja kiintymyssuhde nuoruusiän masennuksen riskitekijöinä. Suomen lääkäri-lehti. Nro 7/2011 [viitattu 12.11.2019]. Saatavilla: <https://www-laakarilehti-fi.aineistot.lamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/temperamentti-ja-kiintymyssuhde-nuoruusiän-masennuksen-riskitekijoina/> (|Vol 66 no 7 s 547-552)

Mäkelä, J., Salo S. 2011. Theraplay- vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus- hoito lasten mielenterveysongelmissa. Duodecim: 2011 vol 207. no. 4 s. 327-334. Saatavissa: <https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/xmedia/duo/duo99358.pdf>

Niemi, T., Nietosvuori, L. & Virikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita.

Paloniemi, S., Hökkä, P., Vähäsantanen, K., Herranen, S., Eteläpelto, A. & Kalliola, S. 2014. Työkonferenssi työyhteisön toimijuuden kehittämisessä. Teoksessa Hökkä, P., Paloniemi, S., Vähäsantanen, K., Herranen, S., Manninen, M. & Eteläpelto, A. (toim.) toimijuuden ja työssä oppimisen vahvistaminen -Luovia voimavaroja työhön! Jyväskylän yliopisto, 195–211. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/44975>

- Pajulo, M. 2018. Viekö älylaite vauvalta vanhemman? Lääkärilehti [viitattu 4.11.2019]. Saatavissa: <https://www-laakarilehti-fi.aineistot.lamk.fi/ajassa/nakokulmat/vieko-alylaite-vauvalta-vanhemman/>
- Pennisi, L.A., Gunawan, Y., Major, A. L. & Winder, A. 2011. How to create an effective brochure. University of Nebraska-Lincoln.
- Pesonen, A-K. 2010. Varhainen vuorovaikutus on suotuisan psyykkisen kehityksen edellytys. Duodecim. Vol 126 no 5 [viitattu 05.11.2019]. Saatavissa: <https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/xmedia/duo/duo98656.pdf>
- Pesonen, S., Tarvainen, J. 2003. Julkaisun tekeminen. Jyväskylä: Docendo Finland Oy.
- Psychenet. 2019. Kiintymysteoria. [viitattu 11.1.2019]. Saatavissa: <https://psychenet.wordpress.com/mielen-tutkimus-ja-hoito/kiintymyssuhdeteoria/>
- Pulkki-Råback, L. 2010. Temperamentti, stressi ja työ. työterveyslääkäri. Nro 3/2010 [viitattu 12.11.2019]. Saatavissa: https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=tll00768 (Vol 28 no 3 s 21-25)
- Puura, K., Sannisto, T. & Riihonen, R. 2018. Mitä vauva haluaa? Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvolassa. Lääkärilehti. Nro 21/2018 [viitattu 05.11.2019]. Saatavissa: <https://www-laakarilehti-fi.aineistot.lamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/mita-vauva-haluaa-varhaisen-vuorovaikutuksen-tukeminen-neuvolassa/>
- Radesky, Jenny S., Caroline J. Kistin, Barry Zuckerman, Katien Nitzberg, Margot Kaplan-Sanoff, Marilyn Augustyn ja Michael Silverstein. 2014. "Patterns of Mobile Device Use by Caregivers and Children During Meals in Fast Food Restaurants. Pediatrics, Vol. 133 [viitattu 27.12.2019]. Saatavissa: <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/133/4/e843.full.pdf>
- Raudaskoski, S., Mantere, E., Valkonen, S. 2017. The influence of parental smartphone use, eye contact and "bystander ignorance" on child development. [viitattu 27.12.2019]. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117585/the_influence_of_parental_smartphone_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Raudaskoski, S., Mantere, E., Valkonen, S. 2019. Älypuhelin ja kasvokkaisen vuorovaikutuksen muuttuvat käytänteet. Sosiologia 56 (3), 282-299 [viitattu 24.11.2019]. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117187/alypuhelin_ja_kasvokkaisen_vuorovaikutuksen_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Salo, S., Flykt, M. 2013. Lapsen ja vanhemman välisen emotionaalisen saatavillaolon merkitys lapsen kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Helsinki: Suomen Psykologinen seura

[viitattu 4.11.2019]. Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi.aineistot.lamk.fi/se/p/0355-1067/48/5-6/lapsenja.pdf>

Salonen K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle [viitattu 08.12.2019.] Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turku AMK [viitattu 08.12.2019.] Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Sinkkonen, J. 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaarella. Helsinki: Duodecim.

Therapeia-säätiö. 2015. Pikkulapsesta koululaiseksi, psykodynaaminen näkökulma tunne-elämän ja ihmissuhteiden kehitykseen. Tampere: Tammerprint Oy.

THL. 2019. Varhainen vuorovaikutus. Lastenneuvolakäsikirja [viitattu 19.01.2019]. Saatavissa: <https://thl.fi/web/lastenneuvolakasikirja/terveystarkastusten-menetelmat/psykososiaalinen-kehitys/vavu#ajankohta>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2017. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset [viitattu 08.12.2019]. Saatavissa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ammattikorkeakoulujen%20opinnäytetöiden%20eettiset%20suositukset.pdf>

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Toukola, T., Karukivi, M. & Saarijärvi, S. 2015. Tunneilmaisun kehittymisen ongelmat – temperamentin vai ympäristön sanelemaa?. Duodecim. Vol 131 no 21 [viitattu 07.11.2019]. Saatavissa: <https://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo12516.pdf>

Torkkola, S., Heikkinen, H., Tiainen, S. 2002. Potilasohjeet ymmärrettäviksi. Opas potilasohjeiden tekijöille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Torppa, M., Laakso, M-L., Poikkeus, A-M. 2011. Kasvu ympäristön tekijöiden yhteys kielen ja lukutaidon kehitykseen. Helsinki: Suomen Psykologinen seura [viitattu 4.11.2019]. Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi.aineistot.lamk.fi/se/p/0355-1067/46/2-3/kasvuypm.pdf>

Turnbull, A. 2003. How nurses can develop good patient information leaflets. Nursing Times 99(21), 26–27.

Väestöliitto. 2019. Itsetunto [viitattu 30.11.2019]. Saatavissa: <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/itsetunto/>

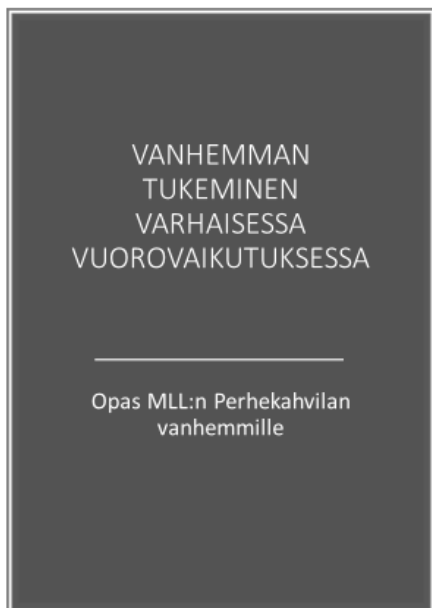
Wizowski, L., Harper, T. & Hutchings, T. 2002-2008. Writing health information for patients and families. Hamilton Health Sciences [viitattu 1.1.2020]. Saatavissa: www.hamilton-healthsciences.ca

LIITTEET

Liite 1. Palautekysely oppaasta

Kysymys	Kyllä	Ei
Onko opas selkeä?		
Onko opas kiinnostava?		
Onko sisältö kattava?		
Saako oppaasta nopeasti ilmi mitä se sisältää?		
Onko oppaan sanasto selkeää ja tuttua?		
Onko opas helposti seurattavissa?		
Onko opas pituudeltaan sopiva?		
Tukevatko oppaassa käytetyt kuvat oppaan asiasisältöä?		
Onko opasta mielenkiintoista lukea kuvien kanssa?		

Liite 2. Opas

Tekijät:
Sairaanhoitajaopiskelija
Henna Pantsar &
Sosionomiopiskelija Saana
Nieminen Lab-
ammattikorkeakoulusta

Dia 2

Varhainen vuorovaikutus

- <https://www.youtube.com/watch?v=9M3H4g0100E>
- Vanhemmat opettelevat tuntemaan lapsensa.
- Sekä vanhempi & lapsi aktiivisia vuorovaikutuksessa.
- Tärkeä merkitys lapsen myöhemmän kehityksen kannalta.

* Vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta syntymästä noin 2 vuoden ikään kutsutaan varhaiseksi vuorovaikutukseksi. Varhaisessa vuorovaikutuksessa tarkastellaan sitä, miten vanhempi ja lapsi toimivat ja vuorovaikuttavat keskenään.

Vanhemmat opettelevat tuntemaan lapsensa tunnistuen hänen reagoititavat, temperamentin, mielihyvää ja mielihyvä aiheuttavat lähteet sekä muut lapsen yksilöllisen kehityksen vaikuttavat tekijät.

* Vanhemman merkitys vuorovaikutuksessa on keskeinen, mutta myös pieni vauva on aktiivinen jo vastasyntyneenä. Lapsi säätelee vuorovaikutusta mm. eleillään, ilmeillään, katsetta suuntaamalla, liikehtimällä sekä äännelemällä.

Lapsen tullessa ymmärretyksi vuorovaikutuksessa, hänen kykynsä sietää tunteitaan lisääntyy ja niihin voi toisen avulla vaikuttaa. Tämä muodostaa lapsen itsesäätelyn perustan.

* Vastasyntynyt kehittyy ajan kuluessa omaksi itsekseen olemalla vuorovaikutussuhteessa toisten ihmisten kanssa. Varhainen vuorovaikutus vaikuttaa lapsen myöhempään kokonaisvaltaiseen kehitykseen kuten aivot toimintaan, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen sekä somaattiseen terveyteen. Lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus on luottamuksen, perusturvallisuuden, itsetunnon, minäkuvan, empatian ja elämän myöhempien vuorovaikutussuhteiden perusta.

Dia 3

Lapsen kehitys

- Tarpeeksi ja oikea-aikaista hoitoa.
- Lapsen kehuminen tärkeää.
- Lapsen minäkuvan kehitys.
- Johdonmukaisuus, selkeys ja myönteinen kasvatusilmapiiri tärkeitä.

* Ensimmäisen vuoden aikana vauvan tulee saada tarpeeksi hoitoa, silloin hänelle kehittyy tunne omasta tärkeydestä ja arvostaan. Vauvan itsetunto kehittyy, kun vanhempi poistaa pahanolon tunteen, kun vauva sen ilmaisee. Vauvan saadessa oikea-aikaista hoitoa, vauva ei joudu tarpeineen ylivoimaiseen tilanteeseen. Tällöin vauva voi suhtautua esimerkiksi alkavaan nälkään hyvin. Vauva tietää vanhemman tulevan pian ja ruokkivan hänet. Vauvalle kehittyy ajatus ”Koska minua hoidetaan ja minusta huolehditaan, on minun oltava tärkeä.” On hyvä odottaa lapselta avun pyytämistä, ellei touhua muuta lapsen ympärillä.

* Lapsen kehittyessä ja aktiivisuuden lisääntyessä on vanhempien keuhuttava lasta. Lapsen olisi hyvä tuntea itsensä maailman taitavammaksi lapseksi. Lapselle oli hyvä antaa mahdollisimman paljon kiitosta toimistaan ja mahdollisimman vähän arvostelua. Vanhempien on myös hyvä muistaa, vaikkei lapsi puhuisi vielä kaksivuotiaana, hän ymmärtää kyllä puhetta.

* Vauva katsoo äitiä peilinään ja äiti auttaa näin vauvaa luomaan omaa ainutlaatuista ja todellista itseään. Vauva saa hymyn, katsekontaktin ja hellyyden avulla hyväksyntää. Kasvatuksen ja vuorovaikutuksen avulla tuetaan lapsen itsesäätelyä ja impulssien hallintaa. Vanhemman ohjauksen johdonmukaisuus ja selkeys sekä myönteinen kasvatusilmapiiri, joka tukee lasta omatoimisuuteen, tukevat lapsen näiden osa-alueiden kehitystä. Lapsen tarkkaavaisuuden kehittyminen auttaa muiden ihmisten kanssa toimimisessa. Sosiaalisessa kanssakäymisessä on tärkeää jaettu tarkkaavaisuus, jolloin lapsi jakaa huomionsa kohteen toisen ihmisen kanssa esimerkiksi katseen tai osoittamisen avulla. Sensitiivinen vanhempi pystyy rauhoittamaan lasta tämän kiihtyessä, innostamaan yhteiseen kanssakäymiseen, leikkiin sekä itsenäiseen tutkimiseen ja oppimiseen.

Dia 4

Hyvinvointia suojaavia tekijöitä	Riskiä aiheuttavia tekijöitä
<ul style="list-style-type: none"> - Turvalliset, pysyvät ja hyvinvoivat alkuiset ml. vanhempien toimiva parisuhde - Hyvä suhde vanhempiin varhaisesta vuoro-vaikutuksesta alkaen - Huolehtiva kasvatuskulttuuri, ml. lapsen temperamentin tukeminen - Lapsen vahvuudet, kokemus omasta pärjäämisestä - Hyvä terveys - Terveelliset elämäntavat - Perheen yhteinen aika - Ystävät ja hyvät sosiaaliset taidot - Erytisongelmien asianmukainen huomiointi: päiväkotit, koulu - Ikätasoisien tiedon ja ymmärryksen saaminen, kun perheessä tai itsellä on vaikeuksia tai sairauksia 	<ul style="list-style-type: none"> - Raskauden alkaiset ongelmat - Vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat, vakava sairaus, pitkittyneet toimeentulo-ongelmat - Lähisuhdeväkivalta ja kaltoinkohtelu - Haitalliset kasvatusmenetelmät - Kuormittavat elämäntapahtumat - Perherakenteen haavoittuvuus mm. yksinhuoltajuus - Kiusaaminen ja kiusatuksi joutuminen - Yksinäisyys - Lapsen fyysiset sairaudet, oppimisvaikeudet - Epäterveelliset elintavat - Vanhempien matala koulutustaso - Riskiä aiheuttavat tekijät nuoren kaveripiirissä - Riskitekijöiden kasautuminen

Lapsen
kehitystä ja
hyvinvointia
suojaavia ja
riskejä
aiheuttavia
tekijöitä

Keskeisinä hyvinvointia suojaavina tekijöinä nostaisimme laatikon kaksi ylintä kohtaa.

Dia 5

Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

- Vuorovaikutuksen ei kuulu olla täydellistä.
- ”Kyllin hyvä vanhempi”
- Äitiys ja lastenneuvola.
- Vavu- haastattelu.
- Kolmannen sektorin palvelut.

* Varhaista vuorovaikutusta koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, ettei vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä ole täydellistä, vaan riitasoinnut kuuluvat tavalliseen, hyvään varhaiseen vuorovaikutussuhteeseen.

Riitasointuja ovat useimmiten kommunikaation epäonnistuminen lapsi-vanhempisuhteessa. Itse riitasoinnut eivät ole vaarallisia lapsen kehitykselle, vaan tärkeää on kuinka päästään riitasoinnusta takaisin harmoniseen vuorovaikutussuhteeseen: Pienet, lyhyet riitasoinnut auttavat lapsen oman ajattelun ja psyykkisen työn käynnistystä. Pitkään jatkuvat ja vaikeat riitasoinnut voivat aiheuttaa lapsen tulevaan tunne-elämään ongelmia.

* Psykoanalyytikko ja lastenlääkäri D.W. Winnicott (1895-1971) tunnetaan äidin ja lapsen välisen suhteen tutkimisesta. Hänen luoma käsite ”kyllin hyvä äiti” ilmaisee montaa eri asiaa: Termillä tarkoitetaan epätäydellisen, rakastavan ja parhaansa yrittävän äidin olevan lapselle kaikista paras. Täydellisyyden tavoittelemisen äitiydessä aiheuttaa sen, että lapsen tarpeet tulevat tyydytettyä liian aikaisin, jolloin lapsen tarpeista ei ehdi muodostua lapselle mielikuvia. Tällöin äidin täydellisessä hoivassa lapsen ei tarvitse nähdä vaivaa asian eteen, jolloin hänen omien valmiuksiensa kehittyminen hidastuu.

* Äitiys- ja lastenneuvola tarjoaa vanhemmille tietoa vanhemmuuteen kasvamisesta, lapsen odotusajasta, synnytyksestä, kasvusta ja kasvatuksesta.

Varhaista vuorovaikutusta tukemaan on kehitelty VaVu- haastattelu, joka edistää lapsen ja vanhempien välisen varhaisen vuorovaikutuksen sujumista: Vavu- haastattelu tukee lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen myönteistä sujumista, edistää haastattelijan ja vanhempien välistä yhteistyötä ja luottamusta, helpottaa vaikeiden asioiden puheeksi ottamista sekä auttaa tunnistamaan perheen voimavarat ja tuen tarpeet.

* Keskeistä on, etteivät vanhemmat missään kohtaa uuvuta itseään vaan hakevat apua läheisiltään, neuvolasta tai muista palveluista.

Kolmas sektori kuten MLL, Folkhälsan ja seurakunnat tarjoaa vertaistukea vanhemmille. Perheille on mahdollista tarjota apua myös perhetyöntekijästä tai tarjota lapsiperheen kotiapua.

Varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen voi hakea apua perhetyöstä, neuvolapsykologilta, perheneuvolasta, pikkulapsipsykiatrilta tai aikuisten mielenterveys palveluista.

Älypuhelimien käyttö ja varhainen vuorovaikutus

- <https://www.youtube.com/watch?v=OzGOPWGNyos>
- Älypuhelimien käyttö on kiinteä osa suomalaisten arkea.
- Älypuhelimia käytettäessä vuorovaikutustilanne voi häiriintyä.
- Sivustakatsojan pimento.
- Älypuhelin vie huomion.

* Kauppinen ym. (2014) tutkimuksen mukaan kännykän käytöstä on tullut kiinteä osa suomalaisten arkea. Kaikkiaan tutkimukseen vastanneita oli n. 1760, joista 61% vastanneista pitää puhelinta lähellänsä kotiloissakin.

Alle 12-vuotiaiden lasten vanhemmista 61% piti soveliaana lähettää työhön koskevaa viestiä samalla lapsen kanssa puuhaillessa. Vastaavasti 81% piti soveliaana henkilökohtaisten viestien lähettelyyn samalla, kun puuhailee lapsen kanssa. Vastanneista uutisten lukemista älylaitteelta 81% oli tehnyt ja sitä piti suotavana 67%. Vastanneista yhteensä 34% kertoo olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevansa lasten seurassa läsnä olematon, kun käyttää samaan aikaan älypuhelimia.

*Raudaskoski ym. tutkimuksessa tutkittiin, kuinka älypuhelimien käyttö vaikuttaa samanaikaisesti kasvokkain käytävään vuorovaikutukseen.

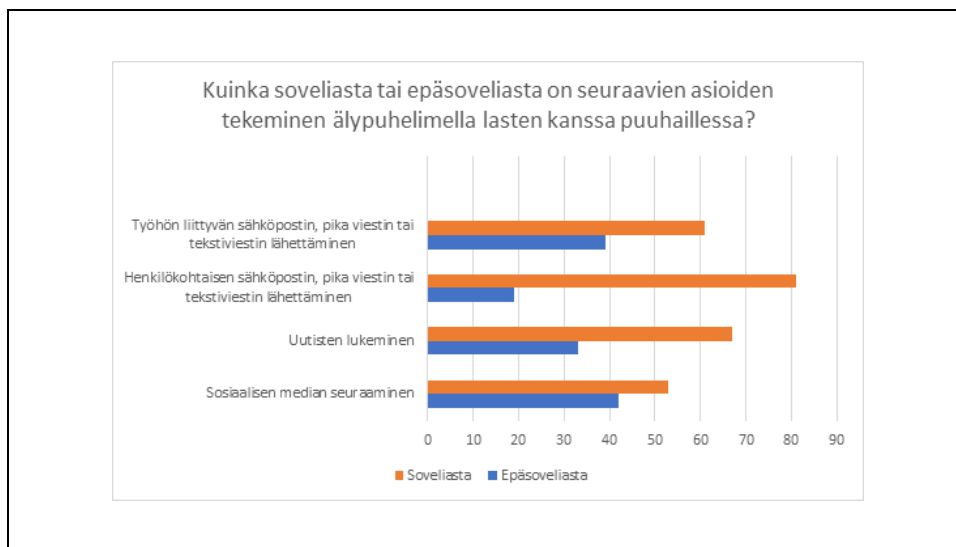
Älypuhelimia käyttävä ei ole täysipainoisesti mukana keskustelussa ja häntä ei esimerkiksi saa vastaamaan kysymykseen. Älypuhelimien käytön kanssa käyty yhtäaikainen vuorovaikutustilanne häiriintyy ja käydyssä keskustelussa esiintyy keskustelun viipymisiä, takeltelua ja uudelleen aloittamista.

Sivustakatsojan pimennolla tarkoitetaan vuorovaikutustilanteita, joissa toinen henkilöistä on älypuhelimellaan ja toinen on vuorovaikutuksessa pimennossa älypuhelimien takana. Sivustakatsoja ei tiedä, mitä älypuhelimien käyttäjä laitteellaan tekee, onko se missä vaiheessa, onko käyttöä soveliaasta keskeyttää ja koska vuorovaikutuksen saisi käyttäjän kanssa aloittaa.

*Älypuhelin vie aikuisen huomion ruutuun lapsesta ja lapsi saa todella vähän viitteitä siitä, mihin aikuisen huomio katoaa. Katsekontakti on tehokkain tapa luoda yhteys vanhemman ja lapsen välille.

*Myös Kalland (2018) nosti älylaitteiden käytön häiritsevän lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta tehden sen ristiriitaiseksi ja ennustamattomaksi lapsen näkökulmasta. Liiallinen älylaitteiden käyttö on uusi tapa laiminlyödä vauvan tai lapsen emotionaalisia tarpeita ja on samalla haaste myös parisuhteelle.

Dia 7

Kauppinen ym. (2014, 31.) Tekemä haastattelu vanhemmille älypuhelimien käytöstä.

Huomion suuntautuminen muualle

- Katsekontaktit tärkeitä.
- Katseen ollessa suunnattuna muualle, lapsi ymmärtää, ettei vanhempi ole saatavilla.
- Katsekontaktin katkeilu.
- Läsnä oleminen vähentynyt.
- Systemaattinen reagoiminen tärkeää.

* Varhaiset katsekontaktit ovat myös perusta lapsen myöhemmille sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Pienten lasten kanssa katseen suunnalla on väliä, katseen ollessa suunnattuna muualle lapsesta se viestittää lapselle, ettei vanhempi ole emotionaalisesti saatavilla. Pienet lapset oppivat esineitä niiden tarkoitusperien mukaan. Toisin kuin muut elinympäristön esineet, älypuhelimien tarkoitusperää on hankalampi pienen lapsen ymmärtää. Lapsen on helpompi matkia esimerkiksi ruokaa laittavaa vanhempaansa, kun hän näkee mitä vanhempi konkreettisesti tekee. Älypuhelinä käyttävää vanhempaa tarkkaillen lapsi tarkkailee vanhemman toimia, jotka eivät näytä toimimiselta, kohti päämäärää, josta lapsella ei ole tietoa. Näkymättömien, älypuhelinä käyttävän vanhemman, toimien tarkkaileminen sivusta katsojana voi estää lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä ja siten vaikuttaa lapsen normaaliin kehitykseen.

* Turklen (2015) mukaan nuoret aikuiset ovat tottuneet 2010-luvulla katsomaan älypuhelinlantaan 15 minuutin välein, joka lisää vuorovaikutuksellisen katsekontaktin katkeilua. Katsekontakti pienelle lapselle viestii turvallisuutta ja saavutettavuutta. Vanhempien oma mobiililaitteiden käyttö vaikuttaa siihen, kuinka he suhtautuvat lastensa mobiililaitteiden käyttöön. Vanhemmat, joiden laitteiden käyttö on vähäistä, rajoittavat myös paremmin lastensa mobiililaitteiden käyttöaika ja suhtautuvat negatiivisesti liialliseen ruutuaikaan.

- Tutkimuksen mukaan läsnä oleminen on vähentynyt lapsiperheissä ja näin mobiililaitteiden käyttäminen haittaa kommunikointia. Lähes kaikki haastatellut olivat huolissaan vähentyneestä vanhemman ja lapsen yhdestä leikkimisestä, lukemisesta ja keskustelusta. Yhdessä lukeminen ja tekeminen näkyvät mm. lapsen keskustelutaidoissa.

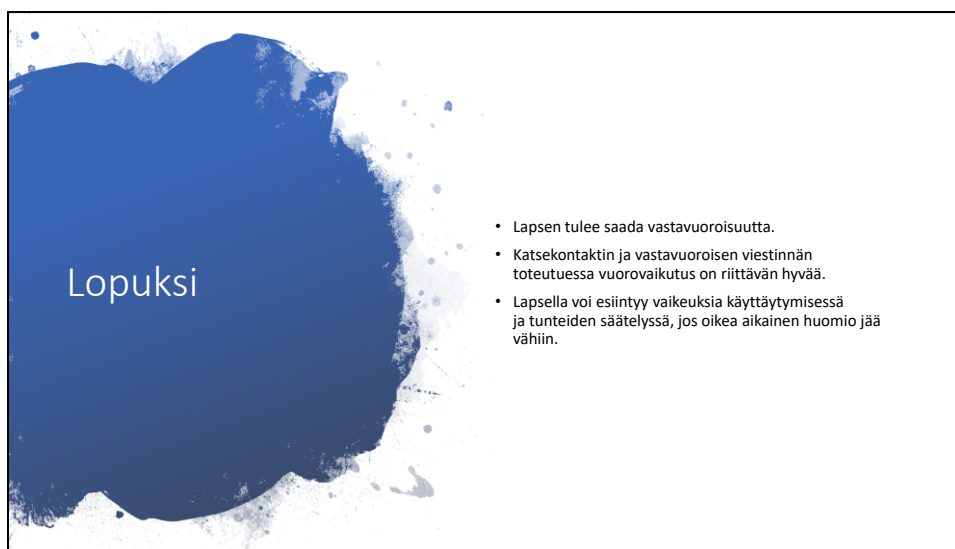
* Puheen, kielen, vuorovaikutustaitojen, kognitiivisen ja psykososiaalisen kehityksen katsotaan rakentuvan hyvän varhaisen vuorovaikutuksen varaan. Vanhemman läsnäolon

tilanteessa tiedetään lisäävän lapsen aktiivisuutta ja aloitteellisuutta vuorovaikutuksessa. Myös lapsen itsearvostus ja itsetunto kehittyvät suotuisasti hänen kokiessaan itsensä ja asiansa tärkeäksi vanhemman seurassa.

Vahvasti mobiililaitteeseen huomionsa suuntaava vanhempi vastaa lapsen vuorovaikutusaloitteisiin valinnaisesti, viiveellä tai pahimmassa tapauksessa vastaaminen jää kokonaan vanhemman vahingossa jättäen tilanteen huomioimatta. Mikäli lapsi jää huomiotta, hän alkaa käyttämään voimakkaampia ilmaisukeinoja kuten itkuisuudella tai muuten voimakkaasti reagoimalla.

* Passiiviset, reagoimattomat vanhemmat ovat lapsen kannalta tuhoisimpia. Vanhemmat eivät videoinnin aikana sano sanaakaan, hymyilemättä ojentavat leluja lapselle. Heillä ei ole fyysistä kontaktia lapseensa, vanhemmasta ei välity tunnistettavaa tunnetilaa. Lapsi on passiivisten vanhempien seurassa jätetty yksin.

Dia 9

Lopuksi

- Lapsen tulee saada vastavuoroisuutta.
- Katsekontaktin ja vastavuoroisen viestinnän toteutuessa vuorovaikutus on riittävän hyvää.
- Lapsella voi esiintyä vaikeuksia käyttäytymisessä ja tunteiden säätelyssä, jos oikea aikainen huomio jää vähiin.

Lapsilla esiintyy aikaisempaa enemmän vaikeuksia käyttäytymisen ja tunteiden säätelytaidoissa. Haastatellut kokevat lisääntyneiden vaikeuksien olevan yhteydessä siihen, etteivät lapset ole saaneet oikea-aikaista huomioita vanhemmiltaan. Tutkimuksen mukaan myös liiallinen mobiililaitteiden käytöstä johtuva horjuva läsnäolo ja puutteellinen vuorovaikutus voivat vaikuttaa laajasti lapsen kielen ja puheen kehittymiseen: Dahl ym. olivat myös huolissaan siitä, vastaavatko äidit lapsensa signaaleihin imetyksen aikana äidin käyttäessä matkapuhelinta vauvaa imettäessä Vauvan tulee saada heti syntymän jälkeen vastavuoroisuuttaan äidiltään, nähdä äitinsä hymyilevän, saada katsekontaktia äitiinsä ja nähdä erilaisia ilmeitä.

* Radeskyn ym. Tutkimuksessa tarkasteltiin lapsen käyttäytymistä vanhemman käyttäessä matkapuhelinta ja kuinka vanhemmat hallitsivat lapsen käyttäytymistä.

Vanhemman ollessa pitkään kiinni mobiililaitteessa, osa lapsista ei tehnyt aloitetta vuorovaikutukseen vanhemman kanssa. Osan lapsista käytös muuttui provosoimaksi vanhemman pitkittyneen mobiililaitteen käytön aikana.

- Suurin huoli tutkijoilla heräsi tilanteissa, joissa vanhemman katse oli jatkuvasti laitteessa puhuessaankin lapsille ja vastausten pitkittyessä huomion kiinnittyessä laitteeseen.

Lisäksi laitteisiin hyvin voimakkaasti kiinnittyneet vanhemmat jättivät usein lastensa käyttäytymisen huomioimatta ja reagoivat myöhemmin huutamalla, antoivat samalla tavalla toistuvia, kaavamaisia ohjeita tai käyttivät fyysisiä reaktioita esimerkiksi työntämällä lasta pois päin.

Näiden tutkimustulosten perusteella pääteltiin miten liiallinen mobiililaitteiden käyttö päivittäin voi vaikuttaa negatiivisesti vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen sekä lapsen kasvuun ja kehitykseen.

* Vanhempien vuorovaikutus on riittävän hyvää, kun katsekontakti ja sen ylläpito vauvan kanssa onnistuu, hymyily ja ilmeily vuorovaikutuksessa vauvan kanssa, puhuminen vauvalle vaihtelevilla äänensävyillä, vauvan pitäminen itseä lähellä sekä vauvan lempeä käsittely, vauvan vuorovaikutusaloitteisiin vastaaminen, vauvan tarpeiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen.

Yksittäiset tai tahattomat vanhemman väärinymmärrykset eivät haittaa vauvan kehitystä, vaan opettavat vauvaa keksimään uusia tapoja tehdä itsestään ymmärrettävä.

Lisätiedot Kuvien lähteet

- Kuva1. Pixabay. PublicdomainPictures. 2012. Saatavissa:
<https://pixabay.com/fi/photos/%C3%A4iti-vauva-onnellinen-hymyilev%C3%A4-84628/>
- Kuva2. Pixabay. PublicdomainPictures. 2011. Saatavissa:
<https://pixabay.com/fi/photos/vauva-lapsi-s%C3%B6p%C3%B6-is%C3%A4-daddy-perhe-22194/>
- Kuva3. Pixabay. PublicdomainPictures. 2010. Saatavissa:
<https://pixabay.com/fi/photos/vauva-lapsi-tyt%C3%A4r-perhe-tytt%C3%B6-17369/>
- Kuva4. Pixabay. PublicdomainPictures. 2011. Saatavissa:
<https://pixabay.com/fi/photos/vauva-hoito-lapsi-s%C3%B6p%C3%B6-k%C3%A4si-20339/>
- Kuva5. Pixabay. PublicdomainPictures. 2012. Saatavissa:
<https://pixabay.com/fi/photos/vauva-s%C3%B6p%C3%B6-lapsi-onnellinen-84552/>

Lisätiedot

- Dahl, B., Åkenes-Carlsen, S., Severinsson, E. 2017. The use and misuse of mobile phones in the maternity ward- a threat to patient safety? Journal of Nursing. Saatavissa: https://www.scirp.org/pdf/OJN_2017062814531483.pdf
- Hakulinen, T., Laajasalo T., Mäkelä J. 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138389/URN_ISBN_978-952-343-357-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kalland M. 2018. Miten tukea perheiden hyvinvointia? Saatavissa: https://www.tehy.fi/system/files/mfiles/luentomateriaali/2018/mirjam_kalland_3_miten_tukea_perheiden_hyvinvointia5_id_14098.pdf
- Kauppinen T., Kivikoski J., Manninen H. 2014. Näin Suomi kommunikoi, tutkimus älypuhelimien käytöstä. Elisa Oyj: Prior Konsultointi. Saatavissa: https://elisa.fi/attachment/content/elisa_nain_suomi_kommunikoi_raportti.pdf

Lisätiedot

- Keltikangas- Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Juva: ws bookwell oy
- Klemetti, R., Hakulinen-Viitanen T. 2013. Äitiysneuvola-opas, suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. Tampere: Juvenes Print- Suomen Yliopistopaino Oy.
- Lahtinen, J. 2018. Digiäika ja vanhemmuus- puheterapeutin näkemyksiä vanhempien mobiililaitteiden käytöstä. Helsingin yliopisto. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/299014/Lahtinen_Johanna_Pro_gradu_2018.pdf
- Mäkelä, J., Salo S. 2011. Theraplay- vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus- hoito lasten mielenterveysongelmissa. Duodecim: 2011 vol 207. no. 4 s. 327-334. Saatavissa: <https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/xmedia/duo/duo99358.pdf>
- Pesonen, A-K. 2010. Varhainen vuorovaikutus on suotuisan psyykkisen kehityksen edellytys. Duodecim. Vol 126 no 5. Saatavissa: <https://www-terveysportti-fi.aineistot.lamk.fi/xmedia/duo/duo98656.pdf>

Lisätiedot

- Puura, K., Sannisto, T. & Riihonen, R. 2018. Mitä vauva haluaa? Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvolassa. Lääkärilehti. Nro 21/2018. Saatavissa: <https://www-laakarilehti-fi.aineistot.lamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/mita-vauva-haluaa-varhaisen-vuorovaikutuksen-tukeminen-neuvolassa/>
- Radesky, Jenny S., Caroline J. Kistin, Barry Zuckerman, Katien Nitzberg, Margot Kaplan-Sanoff, Marilyn Augustyn ja Michael Silverstein. 2014. "Patterns of Mobile Device Use by Caregivers and Children During Meals in Fast Food Restaurants. *Pediatrics*, Vol. 133. Saatavissa: <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/133/4/e843.full.pdf>
- Raudaskoski, S., Mantere, E., Valkonen, S. 2017. The influence of parental smartphone use, eye contact and "bystander ignorance" on child development. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117585/the_influence_of_parental_smartphone_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Raudaskoski, S., Mantere, E., Valkonen, S. 2019. Älypuhelin ja kasvokkaisen vuorovaikutuksen muuttuvat käytänteet. *Sosiologia* 56 (3), 282-299. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117187/alypuhelin_ja_kasvokkaisen_vuorovaikutuksen_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Lisätiedot

- Salo, S., Flykt, M. 2013. Lapsen ja vanhemman välisen emotionaalisen saatavillaolon merkitys lapsen kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Helsinki: Suomen Psykologinen seura. Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi.aineistot.lamk.fi/se/p/0355-1067/48/5-6/lapsenja.pdf>
- Sinkkonen, J. 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. EU: WSOY.
- Therapie-säätiö. 2015. Pikkulapsesta koululaiseksi, psykodynaaminen näkökulma tunne-elämän ja ihmissuhteiden kehitykseen. Tampere: Tammerprint Oy.
- THL. 2019. Varhainen vuorovaikutus. Lastenneuvolakäsikirja. Saatavissa: <https://thl.fi/web/lastenneuvolakasikirja/terveystarkastusten-menetelmat/psykososiaalinen-kehitys/vavu#ajankohta>